

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedra**

Dovilės Žilinskytės,
V kurso, baudžiamosios justicijos
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus surinktos informacijos
pripažinimo įrodymais baudžiamojoje byloje problemos**

Vadovas: asist. Gintaras Jasaitis

Recenzentas: lekt. dr. Paulius Veršekys

Vilnius
2017

Turinys

Ižanga.....	2
1. Kriminalinės žvalgybos veiksmų samprata	6
2. Duomenų pripažinimo įrodymais baudžiamojoje byloje problemos	12
2.1. Atsitiktinai gautų duomenų panaudojimas	13
2.2. Kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimas	17
2.3. Kriminalinės žvalgybos veiksmų realizavimo teisėtumas.....	27
2.4. Duomenų panaudojimas kitame procese	36
3. Kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo santykio problemos.....	41
Išvados	47
Santrauka.....	50
Summary.....	51
Literatūros sąrašas.....	52

Ižanga

Tiek teismų praktikoje,¹ tiek mokslinėje literatūroje² yra vieningai teigiama, jog įrodymais baudžiamojoje byloje gali būti pripažinti ne tik Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso (toliau - BPK), bet ir kitų teisės aktų (pavyzdžiui Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo (toliau – KŽĮ)), pagrindu gauti duomenys. Šiame mokslo darbe aptariamas KŽĮ, dėl asmens teisių varžymo, kelia daugybę diskusijų teisės mokslininkų bei teisėkūros subjektų tarpe: dalis mokslo atstovų teigia jog šis įstatymas, dėl savarankiško dalyko neturėjimo ir galimybės jo normas perkelti į kitus teisės aktus, nėra reikalingas apskritai,³ tuo tarpu kita dalis tvirtina, jog kriminalinės žvalgybos veikla užtikrina tobulesnį nusikalstamos veikos ištyrimą ir kartu tai yra nepakeičiama galimybė kokybiškiau parengti bylą teismui nagrinėjimui,⁴ kad kriminalinė žvalgyba ir ikiteisminis tyrimas apskritai negali funkcionuoti vienas be kito,⁵ kad kriminalinė žvalgyba kaip kovos su nusikalstamumu priemonė bei informacijos rinkimo instrumentas, yra būtina ir turi būti įgyvendinama kaip galima efektyviau, tiek tobulinant jos teisinį reglamentavimą, tiek tobulinant jos metodus ir formas.⁶ Sutiktina, jog be kriminalinės žvalgybos didžioji dalis latentškumu pasižyminčių nusikaltimų⁷ iš viso nebūtų tiriami, nes teisėsaugos institucijoms nebūtų žinoma apie jų padarymą arba tos žinios būtų gandų, šmeižto ir paskalų lygio.⁸

---

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. birželio 28 d. Baudžiamojo proceso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuletiniai/senos/nutartis.aspx?id=32350>.

² ANCELIS, Petras. Baudžiamojo proceso vystymosi tendencijos po 2003 m. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso įsigaliojimo. *Jurisprudencija*, 2008, Nr. 6 (108), p. 35; GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, Nr. 78, p. 75.

³ GODA, Gintaras. Operatyvinės veiklos teisinio reguliavimo tendencijos ir perspektyvos. *Teisė*, 2006, Nr. 58p. 76.

⁴ ANCELIS, Petras. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009, p. 15.

⁵ LIUTKEVIČIUS, Stanislovas. *Operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis: teoriniai ir praktiniai aspektai*. Pranešimas skaitytas konferencijoje – diskusijoje „Būti ar nebūti: Operatyvinės veiklos įstatymo vieta Lietuvos teisinėje sistemoje“. Vilnius, 2006. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=5272&p_d=56516&p_k=1>.

⁶ ANDREJEVAS, Vladimiras. Profesionalus operatyvinis tyrimas – ikiteisminio tyrimo garantas. Mykolo Romerio universitetas. Viešojo saugumo katedra. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka. Mokslinių straipsnių rinkinys, 2011, Nr. 6. P. 38. [Interaktyvu; žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.] prieiga per internetą <[https://www.mruni.eu/kpf_dokumentai/fakultetas/Leidiniai/MRU%20VSVT%20\(16\)%202016-06-22.pdf](https://www.mruni.eu/kpf_dokumentai/fakultetas/Leidiniai/MRU%20VSVT%20(16)%202016-06-22.pdf)>.

⁷ Pastaba: latentškumu pasižymi nusikalstamos veikos, susijusios su finansų sistema, ekonomika ir verslo tvarka, valstybės tarnyba ir viešaisiais interesais, nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis bei psichotropinėmis medžiagomis.

⁸ TARASEVIČIUS, Petras. Esminės operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo reglamentavimo poįstatyminiais teisės aktais problemos. *Jurisprudencija*, 2005, Nr. 75(67), p. 77.

Nepaisant mokslininkų nuomonių konfrontacijos, iš Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2016 m. ataskaitoje pateiktų duomenų konstatuotina, jog Lietuvoje teisėsaugos institucijos dažnai renka duomenis, vadovaudamosi būtent KŽĮ. Analizuojant minėtą ataskaitą matyti, jog 2016 m. kriminalinės žvalgybos veiksmai buvo sankcionuoti 5150 asmenų, o 2015 m. – 4454 atžvilgiu.⁹ Maža to, įstatymų leidėjo valia 2015 – 2025 m. Lietuvoje bus stiprinama kriminalinė žvalgyba, didinant kriminalinės žvalgybos bei baudžiamojo persekiojimo veiksmingumą.¹⁰ Šios aplinkybės suponuoja mokslinio darbo temos aktualumą, nes plečiantis kriminalinės žvalgybos aparatui, paraleliai didėja ir duomenų, gautų naudojant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimo įrodymais baudžiamojoje byloje probleminių aspektų.

Pagrindinis tyrimo tikslas – išanalizuoti problemas, kylančias pripažįstant duomenis, gautus atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, įrodymais baudžiamojoje byloje BPK 20 straipsnio požiūriu.

Darbo tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

- apibrėžti kriminalinės žvalgybos veiksmų sampratą;
- apžvelgti kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo įtaką duomenų, gautų atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimui įrodymais baudžiamojoje byloje;
- aptarti kriminalinės žvalgybos veiksmų realizavimo teisėtumo problemas, turinčias tiesioginę įtaką duomenų, gautų atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimui įrodymais baudžiamojoje byloje;
- apžvelgti kriminalinės žvalgybos metu gautų duomenų panaudojimo galimybę kitoje baudžiamojoje byloje;
- išanalizuoti kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo santykio problemas, turinčias tiesioginę įtaką duomenų, gautų atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimui įrodymais baudžiamojoje byloje.

Temos atskleidimui šie uždaviniai pasirinkti pirmiausia siekiant išsiaiškinti, kas apskritai yra kriminalinės žvalgybos veiksmai, kokie yra jiems keliami reikalavimai ir antra - siekiant išsiaiškinti, kokios problemos kyla, norint duomenis, gautus atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje.

---

⁹ 2017 m. kovo 2 d. Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2016 m. ataskaita Nr. 17.9.-1308. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2017/03/2016-m.-ataskaita-galutinis-2017-03-02.pdf>>.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl viešojo saugumo plėtros 2015-2025 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2015, Nr. 7293.

Šio tyrimo objektas - kriminalinės žvalgybos veiksmų samprata bei eilė probleminių klausimų, susijusių su minėtu būdu gautų duomenų pripažinimu įrodymais baudžiamojoje byloje, taip pat kriminalinės žvalgybos bei ikiteisminio tyrimo santykio problemos.

Tiriamąjį mokslinį darbą temai atskleisti ir išnagrinėti buvo naudojami įvairūs mokslinio tyrimo metodai. Sisteminės analizės pagalba buvo analizuojamas KŽĮ bei su juo susiję kiti teisės aktai. Indukciniu metodu naudotasi analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktiką, siekiant išsiaiškinti, dėl kokių problemų, susijusių su minėtų duomenų pripažinimu įrodymais baudžiamojoje byloje, į teismines institucijas kreipiasi suinteresuoti asmenys. Taip pat, nagrinėjant šį klausimą naudotasi ir lyginimo metodu, lyginant baudžiamąsias bylas tarpusavyje. Remiantis modeliavimo metodu, buvo formuluojami atsakymai į mokslo darbe iškeltas problemas, o mokslinio darbo išvados - formuluojamos naudojantis apibendrinimo metodu. Šių metodų kompleksinis taikymas turi didelę reikšmę tyrimo metu gautų išvadų bei apibendrinimų teisingumui ir patikimumui.

Apertant kriminalinės žvalgybos veiksmų sampratą daugiausia remtasi specialiąja literatūra: vadovėliais bei moksliniais straipsniais. Daug dėmesio skirta Gintaro Godos, Remigijaus Merkevičiaus, Petro Ancelio mokslo darbų analizei. Analizuojant pagrindinę mokslinio darbo problemą – duomenų pripažinimą įrodymais baudžiamojoje byloje, dėl neginčijamos teismo precedentų teisinės reikšmės,¹¹ daugiausia dėmesio skirta teismų praktikos analizei, nagrinėjant Lietuvos Konstitucinio Teismo (toliau – KT) nutarimus ir LAT praktiką. Atkreiptinas dėmesys, jog dėl sąlyginai nedidelės mokslo tiriamojo darbo apimties, rašto darbo tikslui pasiekti didžiausias dėmesys kreiptas LAT praktikos analizei, aplenkiant žemesnių instancijų teismų nuosprendžius bei nutartis. Šis sprendimas priimtas atsižvelgiant į tai, jog nors pirmos ir apeliacinės instancijos teismai priima procesinius sprendimus dėl duomenų pripažinimo įrodymais baudžiamojoje byloje, galutinę ir esminę praktiką formuoja LAT. Maža to, LAT, nagrinėdamas bylą teisės taikymo klausimais ir savo sprendime konstatuodamas BPK 20 straipsnio laikymąsi arba esminį jo pažeidimą, kartu patikrinta ir byloje esančių įrodymų atitiktį leistinumo ir sąsajumo reikalavimams. Taip pat, dėl didelio kiekio šio darbo temoje atsispindinčių problemų Lietuvos teisminėje praktikoje, mokslo darbe buvo nagrinėjamos tik Lietuvoje kylančios duomenų, gautų atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimo įrodymais problemos, aplenkiant užsienio praktiką bei kitų valstybių teisės šaltinius.

Baudžiamojo proceso teisės doktrinos atstovai (kurių šaltiniais remtasi ir šiame mokslo darbe) savo moksliniuose darbuose daugiausia dėmesio skiria klausimams,

---

¹¹ PRAPIESTIS, Jonas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas baudžiamojoje teisėkūroje. *Teisė*, 2013, Nr. 88, p. 16.

susijusiems su KŽĮ naudingumo ir teisėtumo vertinimu ar konkrečios kriminalinės žvalgybos tyrimo priemonės santykiu su galimu žmogaus teisių pažeidimu. Taigi, mokslo darbų, nagrinėjančių kriminalinės žvalgybos metu gautų duomenų pripažinimo įrodymais baudžiamojoje byloje problemas, kurios aptariamos šiame mokslo darbe, šiuo metu Lietuvos mokslo veikalų tarpe nėra.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šaltiniuose, kuriais remiamasi mokslo darbe, yra minimos įvairios sąvokos: slapto pobūdžio veiksmai, neviešo pobūdžio veiksmai, operatyviniai veiksmai, procesinės prievartos priemonės. Terminų įvairovę sąlygoja 2013 m. sausio mėn. 1 d. OVĮ pakeitęs KŽĮ bei KŽĮ įtvirtintų prievartos priemonių glaudus ryšys su BPK įtvirtintomis, savo pobūdžiu labai panašiomis procesinės prievartos priemonėmis, pavyzdžiui, BPK 54 straipsnyje įtvirtintas Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolė, jos fiksavimas ir kaupimas yra savo turiniu panašus į KŽĮ 10 straipsnyje numatytą Techninių priemonių panaudojimą specialia tvarka. Atsižvelgiant į tai pabrėžtina, kad mokslo darbe yra kalbama apie KŽĮ įtvirtintus kriminalinės žvalgybos tyrimo veiksmus ir problemas, kylančias norint pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje duomenis, kurie gauti atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus.

1. Kriminalinės žvalgybos veiksų samprata

KŽĮ 2 straipsnio 6 dalyje yra nurodyta, kad kriminalinė žvalgyba – tai kriminalinės žvalgybos subjektų veikla renkant, fiksuojant, vertinant ir panaudojant turimą informaciją apie kriminalinės žvalgybos objektus, vykdoma šio įstatymo nustatyta tvarka.¹² Nors šiame teisės akte nėra įtvirtinta kriminalinės žvalgybos veiksų sąvoka,¹³ ją galima apibrėžti atsižvelgiant į minėto teisės akto 4 straipsnyje išvardintus uždavinius: kriminalinės žvalgybos veiksmai – tai KŽĮ įtvirtintos duomenų rinkimo priemonės, kuriomis siekiama išsiaiškinti nusikalstamas veikas, nustatyti ir (ar) rasti su tuo susijusius asmenis bei daiktus, įgyvendinti nusikalstamų veikų prevenciją ir užtikrinti kriminalinės žvalgybos subjektų vidaus saugumą.

Kriminalinės žvalgybos veiksmais pirmiausia yra kėsiniama į asmens teisę į privatų gyvenimą, KT apibrėžiamą kaip asmens gyvenimo būdą, šeiminių padėtį, gyvenamąją aplinką, santykius su kitais žmonėmis, pažiūras, įsitikinimus, įpročius, fizinę ir psichinę būklę, sveikatą, garbę bei orumą.¹⁴ KT viename savo nutarimų yra nurodęs, kad privataus asmens gyvenimas yra saugomas nuo valstybės, kitų institucijų, jų pareigūnų bei kitų asmenų neteisėto kišimosi.¹⁵ Tačiau, asmens teisių ir laivių apsauga negali tapti besąlygiškai dominuojanti, nes toje pačioje Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (toliau – Konstitucija) aiškiai yra pasakyta, jog įgyvendinant savo teises ir naudojantis savo laisvėmis, privaloma laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų asmenų teisių ir laisvių.¹⁶ Tais atvejais, kai asmuo daro nusikalstamas ar kitas priešingas teisei veikas,

¹² Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. XI-2234.

¹³ Pastaba: kriminalinės žvalgybos veiksų sąvoka yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro rekomendacijų „Dėl kriminalinės žvalgybos įstatymo, baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese“ 1 straipsnio 2 punkte, kuris numato, jog kriminalinės žvalgybos veiksmai – tai KŽĮ numatyti informacijos rinkimo būdai (agentūrinė veikla, apklausa, apžiūra, kontrolinis patikrinimas, kontroliuojamasis gabenimas, nusikalstamos veikos imitavimas, pasala, sekimas, slaptoji operacija, teisės saugos institucijų užduotis), kriminalinės žvalgybos metu naudojamos techninės priemonės (bendra ir specialia tvarka) bei informacinės sistemos. Tačiau šiai sąvokai nepritartina, nes iš jos turinio nėra aiškūs šių priemonių naudojimo tikslai, o tai kelia neaiškumą lyginant kriminalinės žvalgybos veiksmus su savo turiniu panašiomis procesinėmis prievartos priemonėmis, įtvirtintomis BPK.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

¹⁶ LIUTKEVIČIUS, Stanislovas. *Ikiteisminio tyrimo duomenų skelbtinumo teisiniai aspektai*. Pranešimas skaitytas 2005 m. kovo 25 d. forume „Kriminogeniškas – viešoji informacija – teisinė valstybė“. Vilnius, 2005. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/DE83KN7X5W.DOC>>.

neteisėtai veiksmais pažeidžia teisės saugomus interesus, daro žalą ar kelia grėsmę atskiriems asmenims, visuomenei ir valstybei, jis supranta arba turi ir gali suprasti, kad tai sukels atitinkamą valstybės institucijų reakciją, kad už jo daromą teisės pažeidimą gali būti taikomos valstybės prievartos priemonės, kuriomis bus daromas tam tikras poveikis jo elgesiui.¹⁷ Įtariamas nusikaltimų darymu asmuo pats atsisako nuo teisės į privatų gyvenimą ta apimtimi, kurią nulemia jo daromas nusikaltimas.¹⁸ Žmogaus privataus gyvenimo apsaugos ribos baigiasi tada, kai jis savo veiksmais nusikalstamai ar kitaip neteisėtai pažeidžia teisės saugomus interesus, daro žalą atskiriems asmenims, visuomenei ir valstybei.¹⁹

Kaip minėta anksčiau, kriminalinės žvalgybos veiksmai varžo asmenų teises ir laisves, maža to, jiems būdingas slaptumas, nes veiksmai yra atliekami nežinant asmeniui, kurio atžvilgiu jie yra taikomi. Veiksmų slaptumas padeda tyrimo metu užtikrinti tyrimo ir duomenų rinkimo veiksmingumą,²⁰ nes priešingu atveju (įtariamajam arba kitiems asmenims žinant apie jiems taikomus veiksmus) tyrėjai negautų norimo rezultato, kitaip tariant nebūtų įmanoma surinkti objektyvių duomenų, reikšmingų ikiteisminiam tyrimui bei teismui nagrinėjimui.²¹ Dėl šių priežasčių, KŽĮ įtvirtintoms priemonėms bei jų naudojimui yra keliami papildomi teisėtumo reikalavimai, tik kuriuos įgyvendinus galima teigti, jog duomenys atitinka BPK 20 straipsnio nuostatas, tai yra, duomenis, gautus veikiant pagal KŽĮ, pripažinti įrodymais baudžiamajame byloje.

Pagal LAT praktiką, teismas, nagrinėjantis bylą, kurioje kaltinimas grindžiamas duomenimis, gautais atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą, privalo patikrinti ar buvo teisinis pagrindas kriminalinės žvalgybos tyrimo veiksmams atlikti.²² Minėtų veiksmų

---

¹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pataisos darbų kodekso 41 straipsnio 2 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai”.

¹⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai”.

¹⁹ MERKEVIČIUS, Remigijus. Baudžiamajame procese atsitiktinai gautos faktinės informacijos panaudojimas kitame baudžiamajame procese (I). *Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui – 10 metų*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 411.

²⁰ AŽUBALYTĖ, Rima. IR KITI. *Baudžiamojo proceso teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 151.

²¹ JURKA, Raimundas. *Slaptųjų tyrimo veiksmų procesinės formos darnos aspektai*. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. lapkričio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ejournals.vdu.lt/index.php/LawReview/article/view/1247>>.

²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 2 d. nutartis baudžiamajame byloje Nr. 2K-11-895/2016; 2015 m. lapkričio mėn. 17 d. nutartis baudžiamajame byloje Nr. 2K-464-699/2015; 2015 m. vasario mėn. 3 d. nutartis baudžiamajame byloje Nr. 2K-15-699/2015; 2011 m. spalio mėn. 4 d. nutartis baudžiamajame byloje Nr. 2K-413/2011; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio mėn. 1 d. nutartis baudžiamajame byloje Nr. 2K-P-94-895/2015.

teisiniai pagrindai yra įtvirtinti KŽĮ, kuriame nurodoma, jog norint atlikti veiksmus, numatytus 9 minėto įstatymo straipsnyje, yra reikalinga apylinkės teismo pirmininko ar jo įgalioto teisėjo priimta nutartis, 10, 11, 12 straipsniuose - apygardos teismo pirmininkų ar jų įgaliotų teisėjų priimta motyvuota nutartis, 13, 14, 15 straipsniuose - prokuroro sankcionuotas kriminalinės žvalgybos subjekto vadovo ar įgalioto vadovo pavaduotojo motyvuotas teikimas.²³ Taigi, teismas, vertindamas, ar yra teisinis kriminalinės žvalgybos veiksmų pagrindas, patikrina, ar juos sankcionavo tinkamas subjektas.²⁴ Atkreiptinas dėmesys, kad tai, jog kriminalinės žvalgybos veiksmų ir priemonių taikymas buvo sankcionuotas įstatymo numatytų pareigūnų, rodo tik buvus teisinį pagrindą kriminalinės žvalgybos tyrimo veiksmams atlikti, tačiau tai savaime nepatvirtina, jog buvo įgyvendintos ir kitos jų taikymo teisėtumo sąlygos.²⁵

Teismas, nagrinėjantis bylą, kurioje kaltinimas grindžiamas duomenimis, gautais atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą, taip pat privalo patikrinti ar buvo faktinis kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo pagrindas. Analizuojant KŽĮ 8 straipsnį matyti, kad faktinis kriminalinės žvalgybos veiksmų pagrindas yra tam tikra informacija apie rengiamą, daromą ar padarytą labai sunkų ar sunkų nusikaltimą arba apie minėtame straipsnyje išvardytus apysunkius nusikaltimus,²⁶ arba apie nusikaltimą rengiantį, darantį ar padariusį asmenį. Aiškindamas šią teisės normą, LAT pabrėžė, kad kriminalinės žvalgybos veiksmai teisėtai gali būti atliekami tik esant konkrečiam įstatyme nustatytam faktiniam pagrindui – informacijai ne apie bet kokią, o tik apie įstatyme nurodytą

---

²³ Pastaba: atkreiptinas dėmesys, kad minėtame teisės akte ties konkrečia kriminalinės žvalgybos priemone yra numatyta išimtis, kai esant neatidėliotinam atvejui, sankcionuoti konkrečią priemonę gali ne tik anksčiau nurodyti asmenys, bet ir jiems pavaldūs pareigūnai. Pavyzdžiui KŽĮ 12 straipsnio 2 dalyje yra nurodyta, kad neatidėliotinais atvejais, kai iškyla pavojus žmogaus gyvybei, sveikatai, nuosavybei, visuomenės ar valstybės saugumui, leidžiama vykdyti teisės saugos institucijos užduotį vadovaujantis ne apygardos teismo pirmininko ar jo įgalioto teisėjo motyvuota nutartimi, o prokuroro nutarimu. Tokiu atveju prokuroras, priėmęs šį nutarimą, per 24 valandas apygardų teismų pirmininkui ar jo įgaliotam teisėjui pateikia teikimą dėl veiksmų teisėtumo ar pagrįstumo patvirtinimo motyvuota nutartimi. Jeigu teisėjas patvirtina minėtų veiksmų teisėtumą, veiksmai atliekami toliau, jei ne - veiksmai nutraukiami, o jų metu gauta informacija nedelsiant sunaikinama.

²⁴ Pastaba: juridiniai pagrindai yra aiškiai apibrėžti ir atrodo nepaliekantys daug vietos interpretacijai, tačiau teismų praktikoje kyla tam tikrų su jais susijusių problemų. Minėtos problemos detaliau bus aptariamoms 17 - 26 mokslinio darbo puslapiuose.

²⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės mėn. 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-291-303/2015.

²⁶ Pastaba: BK 131 straipsnis, 145 straipsnio 2 dalis, 146 straipsnio 2 ir 3 dalys, 151¹, 153, 172, 173, 174 ir 175 straipsniai, 178 straipsnio 2 dalis, 180 straipsnio 1 dalis, 181 straipsnio 1 dalis, 187 straipsnio 2 dalis, 189 straipsnio 2 dalis, 189¹ straipsnis 198 straipsnio 2 dalis, 213 straipsnio 1 dalis, 214 ir 215 straipsniai, 225 straipsnio 1 dalis, 226 straipsnio 1 ir 2 dalys, 227 straipsnio 1 ir 2 dalys, 228 straipsnio 1 dalis, 228¹, 240, 250¹ ir 250³ straipsniai, 251 straipsnio 1 dalis, 253 straipsnio 1 dalis, 256 straipsnio 1 dalis, 266 straipsnio 2 dalis, 300 straipsnio 2 ir 3 dalys, 301 straipsnio 2 dalis, 302 straipsnio 2 dalis, 307 straipsnio 1 ir 2 dalys, 309 straipsnio 3 dalis.

nusikalstamą veiką – ir vykdomi tik siekiant surinkti duomenis apie tokią veiką.²⁷ Vadinasi, užtikrinant kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo ir atlikimo teisėtumą ir kartu veiksmingą žmogaus teisių apsaugą nuo neteisėto apribojimo, kreipiantis dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo ir juos sankcionuojant, turi būti nurodomos aiškios išvados dėl turimos informacijos apie galimą nusikalstamą veiką, kuri bus tirama, atitiktis tokiam Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) straipsniui ar jo daliai, dėl kurių atitinkami veiksmai gali būti atliekami.²⁸

Taigi, sprendamas klausimą, dėl duomenų, gautų panaudojant kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimo įrodymais baudžiamajame procese, teismas turi pareigą patikrinti, ar sankcionuojant veiksmus, dėl kurių kreipėsi kriminalinės žvalgybos veiklos subjektai,²⁹ buvo laikomasi KŽĮ numatytų pagrindų. Teismas, nustatęs, kad nebuvo įstatyme nustatyto teisinio ar faktinio kriminalinės žvalgybos veiksmų pagrindo, negali minėtomis priemonėmis gautų duomenų pripažinti įrodymais.

Taip pat teismas, nagrinėjantis bylą, kurioje kaltinimas grindžiamas duomenimis, gautais atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą, privalo patikrinti, ar tyrimo veiksmai atlikti nepažeidžiant KŽĮ nustatytos tvarkos.³⁰ Minėdamas nustatytą tvarką LAT jos nekonkretizuoja, tačiau ją galima išvelgti nagrinėjant teismų praktiką, baudžiamojo proceso teisės doktriną bei KŽĮ.

Žmogaus teisės gali būti ribojamos siekiant apsaugoti kitų asmenų teises, taip pat visuomenės bei valstybės interesus. Tačiau toks teisių ir laisvių ribojimas įstatymu turi būti teisėtas, proporcingas ir pagrįstas.³¹ Todėl taikant kriminalinės žvalgybos veiksmus pirmiausia turi būti užtikrinamas konstitucinio proporcingumo principo įgyvendinimas.³² Šis teisinis principas suprantamas kaip galimybė taikyti apribojimus tik tada, kai tai būtina demokratinėje visuomenėje ir yra svarbiau už asmens teisę, prieš tai kruopščiai ištyrus ir įvertinus visas konkrečias bylos aplinkybes ir tik po to priėmus individualų procesinį

---

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio mėn. 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-357-699/2015.

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. kovo mėn. 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-168-139/2015.

²⁹ Pastaba: pagal KŽĮ 2 straipsnio 12 punktą, Kriminalinės žvalgybos subjektais yra kriminalinę žvalgybą įgalioti vykdyti padaliniai, kurių sąrašas yra patvirtintas 2013 m. vasario 6 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl kriminalinės žvalgybos subjektų sąrašo aptvirtinimo ir jų kriminalinės žvalgybos mąsto nustatymo”.

³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo mėn. 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-97-976/2016.

³¹ GODA, Gintaras. Operatyvinės veiklos teisinio reguliavimo tendencijos ir perspektyvos. *Teisė*, 2006, Nr. 58, p. 72.

³² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai”.

sprendimą dėl žmogaus teisės bei laisvės varžančios procesinės prievartos priemonės taikymo.³³ Kriminalinės žvalgybos veiksmai gali būti atliekami išimtiniais atvejais, kai nėra galimybių surinkti arba patikrinti surinktus duomenis kitais tyrimo veiksmais arba jei tokios galimybės ir yra, tačiau naudojant kitus tyrimo veiksmus norimą tikslą pasiekti būtų akivaizdžiai sunkiau tiek žmogiškųjų, tiek materialinių sąnaudų prasme.³⁴ Tačiau, net ir esant būtinoms sąlygoms teisei riboti, ribojimo turinys turi būti adekvatus siekiamiems tikslams. Sprendžiant dėl slaptų sekimo priemonių taikymo konkrečiais atvejais bei jas įgyvendinant, turi būti užtikrinama, kad apribojant asmens teisę į privataus gyvenimo gerbimą, nebūtų peržengtos būtinumo demokratinėje visuomenėje ribos.³⁵ Pabrėžtina, kad bet kokios procesinės prievartos priemonės taikymas turi būti nedelsiant nutrauktas kai tai tampa nebereikalinga.³⁶

Kitas reikalavimas, įgalinantis taikyti praktinėje veikloje kriminalinės žvalgybos veiksmus, o vėliau ir jų pagrindu surinktus duomenis naudoti teisme, yra pagrįstumo reikalavimas, susidedantis iš dviejų aspektų. Pirmasis jų numato, kad atitinkame procesiniame dokumente, suteikiančiam teisę pareigūnui vykdyti kriminalinės žvalgybos veiksmus, privalo būti raštu išdėstomi argumentai dėl slaptų tyrimo veiksmų taikymo konkrečiu atveju būtinumo bei tikslingumo. Atkreiptinas dėmesys, kad procesinės prievartos priemonės negali būti taikomos pažintiniais, prevenciniais tikslais net jeigu procesinės prievartos priemonės taikymas ir atitinka valstybės materialinę, procesinę teisę, tačiau nebuvo būtinumo ją taikyti.³⁷ Antrasis aspektas nustato, kad minėti veiksmai turi būti taikyti pagrįstai ir veiksmų pagalba surinkti duomenys, turintys reikšmės nusikalstamos veikos tyrimui ir nagrinėjimui, gali būti patikrinti pilno teismo bylos nagrinėjimo proceso metu. Tuo atveju, jei dokumentas nėra argumentuotas arba jei tokio dokumento argumentacija nebuvo patikrinta, teisės aktų nustatyta tvarka baudžiamojo proceso subjekto, įgalioto duoti leidimą taikyti šiuos veiksmus, tokių veiksmų atlikimas turėtų būti laikomas nepagrįstu su visais iš to išėinančiais padariniais.³⁸

---

³³ BALČIŪNAS, Gediminas. *Slaptas sekimas. Teisinis reglamentavimas ir praktiniai aspektai*. Vilnius: Registrų centras, 2012, p. 129.

³⁴ ANCELIS, Petras. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009, p. 155.

³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio mėn. 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-94-895/2015;

³⁶ GODA, Gintaras. IR KITI. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso komentaras. I tomas, bendroji dalis (1-98 straipsniai)*. Vilnius: Registrų centras, 2004.

³⁷ BALČIŪNAS, Gediminas. *Slaptas sekimas. Teisinis reglamentavimas ir praktiniai aspektai*. Vilnius: Registrų centras, 2012, p. 112.

³⁸ PONAMORIOVAS, Artūras. *Slaptųjų tyrimo veiksmų panaudojimo baudžiamajame procese teisiniai reikalavimai bei žvalgybinių veiklų esmė*. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/CHJDNDXU.DOC>>.

Su minėtu reikalavimu glaudžiai siejasi kriminalinės žvalgybos subjektų pareiga gerbti vieną svarbiausių baudžiamosios teisės principų – nekaltumo prezumpciją, įtvirtintą Konstitucijos 31 straipsnyje, kuriame yra teigiama, jog asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Šios konstitucinės normos esmė ir reikšmė yra tokia, jog asmuo yra laikomas nepažeidusiu Konstitucijos, įstatymų, kitų teisės aktų tol, kol įstatymo nustatyta tvarka neįrodoma priešingai.³⁹ Asmens nekaltumo prezumpcija draudžia baudžiamojo proceso (ikiteisminio tyrimo) metu tyrinėti dalykus ar santykius, kurie nesusiję su asmeniui pareikštu įtarimu. Vadinasi, asmens nekaltumo prezumpciją atitinka tik toks procesinių prievartos priemonių taikymas, kai jomis siekiama patvirtinti ar paneigti konkretų, prieš skiriant ar taikant konkrečią prievartos priemonę, egzistuojantį įtarimą, kad buvo padaryta nusikalstama veika ar kad šią veiką padarė konkretus asmuo.⁴⁰ Nors kriminalinės žvalgybos priemonės yra naudojamos siekiant surinkti informaciją apie galimai padarytą nusikalstamą veiką dar iki pradėdant ikiteisminį tyrimą, šio reikalavimo, dėl BPK numatytų procesinių prievartos priemonių ir KŽĮ numatytų tyrimo veiksmų prievartinio pobūdžio, neabejotinai turi būti laikomasi ir kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu.

Kova su nusikalstamumu turi vykti teisėtomis priemonėmis, jos negali pažeisti konstitucinių asmens teisių ir laisvių.⁴¹ Kriminalinės žvalgybos metu slaptai renkanti informaciją apie rengiamą, daromą ar padarytą nusikalstamą veiką gali būti (ir dažnai yra) apribojama žmogaus teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą. Asmens teisės baudžiamojo proceso metu yra ir turi būti varžomos, siekiant greitai ir išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas, tačiau toks ribojimas turi būti proporcingas, kad sudarytų, kiek įmanoma, daugiau prielaidų nuteisti nekaltą asmenį.⁴² Išvardintiems reikalavimas pritarina, nes taikant slaptas informacijos rinkimo priemones ir vertinant gautų duomenų teisėtumą, svarbu išlaikyti teisingą pusiausvyrą tarp siekio išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo užtikrinimo.

---

³⁹ GODA, Gintaras. Nekaltumo prezumpcija: įtvirtinimas Lietuvos teisėje ir kai kurie turinio aspektai. *Teisė*, 2002, Nr. 44, p. 44.; Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

⁴⁰MERKEVICIUS, Remigijus. Baudžiamajame procese atsitiktinai gautos faktinės informacijos panaudojimas kitame baudžiamajame procese (I). *Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui – 10 metų*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 406.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 12 dalies, 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 11 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 198¹ straipsnio 1 bei 2 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos konstitucijai“.

⁴² ZAKSAITĖ, Salomėja. Fikcijos baudžiamajame procese: tarp ontologinės „tikrovės“, teisėkūros ir teisės taikymo. *Jurisprudencija*, 2014, Nr. 21 (1), p. 247.

2. Duomenų pripažinimo įrodymais baudžiamojoje byloje problemos

Prieš pradėdant nagrinėti mokslinio darbo tyrimo objektą yra būtina išsiaiškinti įrodymų sąvoką, nes nežinant, kas baudžiamajame procese yra įrodymai, būtų sunku nagrinėti problemas, kylančias norint KŽĮ pagrindu gautus duomenis pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje. Įrodymų sąvoka nėra tiesiogiai įtvirtinta nei BPK, nei kitame teisės akte, tačiau LAT, atsižvelgdamas į BPK 20 straipsnyje įtvirtintus įrodymams keliamus reikalavimus, savo praktikoje nurodė, jog įrodymai baudžiamajame procese yra įstatymų nustatyta tvarka gauti, BPK numatytais proceso veiksmais patikrinti, teisiame posėdyje išnagrinėti ir teismo pripažinti duomenys, kuriais vadovaudamasis teismas daro išvadas dėl nusikalstamos veikos buvimo ar nebuvimo, šią veiką padariusio asmens kaltumo ar nekaltumo ir kitų aplinkybių, turinčių reikšmės bylai išspręsti teisingai.⁴³

Lingvistiškai nagrinėjant BPK 20 straipsnio nuostatą, nurodančią, jog baudžiamąją bylą nagrinėjantis teismas kiekvienu atveju sprendžia, ar gauti duomenys laikytini įrodymais, susidaro įspūdis, jog vertinti gautų duomenų atitiktį minėtam straipsniui teisę turi tik bylą nagrinėjantis teismas. Sutiktina, jog teisę priimti galutinį sprendimą dėl duomenų pripažinimo įrodymais, įstatymų leidėjas suteikė teismams, tačiau neginčytina, jog tiesios pažinimo procesas vyksta visose bylos tyrimo stadijose (tiek teisiniame bylos nagrinėjime, tiek ikiteisminiame tyrime, tiek renkant duomenis iki ikiteisminio tyrimo pradėjimo).⁴⁴ Todėl akivaizdu, jog ikiteisminį ar kriminalinės žvalgybos tyrimą atliekantis pareigūnas, ieškodamas duomenų, susijusių su nusikalstama veika bei juos rinkdamas, tuo pačiu metu juos ne tik renka, bet ir vertina. Antraip jo vykdoma ikiteisminio ar kriminalinės žvalgybos tyrimo procedūra taptų beprasmė ir prarastų kryptingumą.⁴⁵ Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog ne tik baudžiamąją bylą nagrinėjantis teismas, bet ir duomenų rinkime dalyvaujantis subjektas vertina duomenų atitiktį BPK 20 straipsniui. Dėl šios priežasties, mokslinio darbo tyrimo objekto turinį sudaro problemos, susijusios su KŽĮ pagrindu gautų duomenų atitiktimi BPK 20 straipsnio normoms, su kuriomis susiduria ne tik teisminės institucijos, bet ir kriminalinės žvalgybos subjektai.

---

⁴³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. birželio 28 d. *Baudžiamojo proceso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga*. Biuletenis "Teismų praktika". [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 3 d.]. Prieiga per internetą: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuleteniai/senos/nutartis.aspx?id=32350.

⁴⁴ STUNGYS, Kęstutis. Įrodymų samprata Baudžiamojo proceso kodekso projekte. *Jurisprudencija*, 2000, Nr. 16 (8), p. 26.

⁴⁵ ARLAUSKAITĖ – RINKEVIČIENĖ, Ugnė. Įrodymų sampratos reglamentavimo Baudžiamojo proceso kodekse trūkumai. *Jurisprudencija*, 2007, Nr. 4 (94), p. 76.

2.1. Atsitiktinai gautų duomenų panaudojimas

Konkrečiame baudžiamajame procese skiriamomis ir taikomomis procesinės prievartos priemonėmis gali būti siekiama tik su tame procese tiriama nusikalstama veika ar baudžiamojon atsakomybėn traukiamu asmeniu susijusių procesinių tikslų. Vaizdžiai tariant, konkrečiame baudžiamajame procese negalima daryti nieko, tuo labiau taikyti procesinę prievartą, kuri būtų orientuota į faktinę informaciją, reikšmingą ne šiam baudžiamajam procesui, o kažkam kitam: kitam baudžiamajam, administraciniam ar drausminiam procesui ar tikslui. Tik tokiomis sąlygomis taikant procesines prievartos priemones gauta informacija gali būti laikoma dėsninga ar būtina tam baudžiamajam procesui.⁴⁶

Tačiau naudojant kriminalinės žvalgybos priemones, neretai yra sužinoma atsitiktinė informacija, apie naujas nusikalstamas veikas nei dėl kurių buvo pradėtas kriminalinės žvalgybos tyrimas, taip pat duomenys, apie iki pradėtant minėtą tyrimą nežinotus nusikalstamoje veikloje, dėl kurios buvo pradėtas kriminalinės žvalgybos tyrimas, dalyvaujančius asmenis. Tokia informacija gali neturėti arba neturi jokių sąsajų su nusikalstama veika, esančia kriminalinės žvalgybos tyrimo sąlyga, tačiau tenka pripažinti, jog ši informacija yra svarbi siekiant įgyvendinti teisingumo principą, nubausti nusikaltimus darančius asmenis bei apginti valstybės saugomus gėrius, į kuriuos kėsinamasi nusikalstamomis veikomis, todėl tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje kyla daug klausimų, kaip teismui vertinti tokius duomenis, tai yra, ar pripažinti juos įrodymais baudžiamojoje byloje.

Teismas, gavęs kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu surinktus duomenis, apie naują nusikalstamą veiką, ne dėl kurios buvo pradėtas kriminalinės žvalgybos tyrimas, tačiau kuri yra viena iš KŽĮ 8 straipsnio 1 punkte nurodytų veikų, tokius duomenis gali pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje. V. K. atžvilgiu buvo pradėtas kriminalinės žvalgybos tyrimas dėl nusikalstamos veikos, numatytos BK 227 straipsnio 2 dalyje, manant, kad V. K. gali papirkinėti tam tikrus asmenis. Tyrimo metu buvo gauti duomenys, leidžiantys įtarti, jog V. K. vykdo BK 226 straipsnio 2 dalyje numatytą nusikaltimą, tai yra vykdo kitą nusikalstamą veiką - prekybą poveikiu - nei galimai tą, apie kurią turima informacija sudarė faktinį pagrindą atlikti sankcionuotus veiksmus.

---

⁴⁶ MERKEVIČIUS, Remigijus. Baudžiamajame procese atsitiktinai gautos faktinės informacijos panaudojimas kitame baudžiamajame procese (I). *Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui – 10 metų*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 402.

Kasacinės instancijos teismas, nagrinėdamas šią baudžiamąją bylą,⁴⁷ atkreipė dėmesį, kad, šiuo atveju, nusikalstama veika, numatyta BK 226 straipsnio 2 dalyje, patenka į kategoriją veiku, sudarančių pagrindą pagal įstatymą atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus, ir pažymėjo, kad pagal formuojamą teismų praktiką, kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu gauti faktiniai duomenys gali būti panaudoti kaip įrodymai baudžiamajame procese dėl kitų nusikalstamų veiku, jeigu šios kitos nusikalstamos veikos patenka į kategoriją veiku, nurodytų KŽĮ nuostatose ir sudarančių pagrindą pagal įstatymą atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmą.⁴⁸ Tokia praktika atrodo gana logiška, nes kalbama apie veikas, imperatyviai įtvirtintas faktiniais kriminalinės žvalgybos pagrindais.

Tuo tarpu, didelė diskusija kyla dėl duomenų vertinimo BPK 20 straipsnio požiūriu, kai sužinoma informacija apie kitą veiką, nei kurios atžvilgiu buvo sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmai, kuri nėra eksplicitiškai įtvirtinta KŽĮ kaip faktinis pagrindas minėtiems veiksams atlikti. Nagrinėjant LAT praktiką darytina išvada, jog norint minėtą informaciją pripažinti įrodymais, ji turi atitikti tam tikras sąlygas. Kasacinėje praktikoje iš esmės laikomasi pozicijos, kad tuo atveju, kai atliekant teisėtai ir pagrįstai sankcionuotus operatyvinius veiksmus, gaunami duomenys dėl veikos, nesančios faktiniu operatyvinių veiksmų pagrindu, tokie duomenys yra gauti teisėtu būdu ir atitinka įrodymų reikalavimus. Įstatymų pažeidimu paprastai nelaikytinos situacijos, kai atliekant operatyvinius veiksmus dėl galbūt daromų vienos rūšies nusikalstamų veiku atsiranda pagrindas manyti, kad gali būti daromi ir kitos rūšies ne mažiau pavojingi nusikaltimai, ir nusprendžiama atliekant operatyvinius veiksmus patikrinti ir naujai paaiškėjusią informaciją.⁴⁹ Norint minėtus duomenis pripažinti įrodymais baudžiamajoje byloje, turi būti nustatyta, kad tokie duomenys buvo gauti teisėtu būdu, tai yra - nustatyta, kad kriminalinės žvalgybos veiksmai buvo pradėti dėl nusikalstamos veikos, numatytos KŽĮ 8 straipsnio 1 dalyje, taip pat turi būti vertinama, ar tokia veika savo pavojingumo laipsniu yra panaši į nusikalstamas veikas, esančias kriminalinės žvalgybos tyrimo pagrindu ir ar tokių duomenų naudojimas baudžiamajame procese, grindžiant teismo sprendimą, gali (negali) būti laikomas nepagrįstu asmens teisės į privatumą suvaržymu, pažeidžiančiu

---

⁴⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. birželio mėn. 16 d. nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-239-303/2016.

⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2012 m. spalio 30 d. nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-P-178/2012.

⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. kovo mėn. 31 d. nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-168-139/2015.

proporcingumo reikalavimus.⁵⁰ Tik esant šių sąlygų visetui, tokie duomenys gali būti pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į situaciją, kai bylos teismo nagrinėjimo metu nusikalstama veika, kurios padarymu yra kaltinamas asmuo, yra perkvalifikuojama pagal kitą BK straipsnį, kuriame nurodyta nusikalstama veika savo pavojingumo laipsniu nepatenka į kategoriją nusikalstamų veikų, dėl kurių gali būti atliekamas kriminalinės žvalgybos tyrimas. LAT, formuodamas teismų praktiką, yra konstatavęs, kad duomenų, gautų naudojant kriminalinės žvalgybos veiksmus, įrodomosios reikšmės ir jų naudojimo baudžiamajame procese galimybės nepaneigia ir ta aplinkybė, kad nusikalstama veika, dėl kurios buvo sankcionuotas tokių priemonių panaudojimas, vėliau (bylos nagrinėjimo metu) buvo perkvalifikuota pagal kitus BK straipsnius, taip pat ir tokius, kuriuose dėl numatytų nusikalstamų veikų negalėjo būti atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai. Kasacinės instancijos teismo praktikoje yra konstatuota, kad nusikalstamos veikos kvalifikavimo pakeitimas baudžiamojo proceso metu negali nulemti teisėtai gautų duomenų neleistinumo.⁵¹ Tačiau netoleruotinos tokios situacijos, kai, siekiant KŽĮ įtvirtintos priemonės sankcionavimo, yra akivaizdžiai nepagrįstai sunkinamas kaltinimas (įtarimas), o vėliau veika perkvalifikuojama į tokią, dėl kurios negalėjo būti atliekama elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolė, jos fiksavimas ir kaupimas.⁵²

Ne ką mažiau diskusijų, nei tik ką aptartas klausimas, kelia ir atvejai, kai atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus yra sužinoma informacija apie trečiuosius asmenis, darančius nusikalstamas veikas, tačiau nesančius kriminalinės žvalgybos tyrimo objektais. V. K. ir A. B. buvo nuteisti pagal BK 22 straipsnio 2 dalį ir 225 straipsnio 2 dalį.⁵³ V. K. dėl šio sprendimo kreipėsi į LAT, nurodydamas, kad žemesnės instancijos teismai, remdamiesi kriminalinės žvalgybos tyrimo metu gautais duomenimis, priėmė neteisėtus sprendimus. Pasak kasatoriaus, jo atžvilgiu buvo neteisėtai, tai yra nesant teisinio bei

---

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio mėn. 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-94-895/2015; 2015 m. birželio mėn. 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-286-746/2015; 2015 m. spalio mėn. 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-421-139/2015.

⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. spalio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-288-696/2016; 2015 birželio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-286-746/2015; 2014 m. balandžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-194/2014; 2013 m. gegužės 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-246/2013; 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-504/2010.

⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio 25 d. *Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės, jos fiksavimo ir kaupimo (Baudžiamojo proceso kodekso 154 straipsnis, Kriminalinės žvalgybos įstatymo 10 straipsnis) taikymo apžvalga*. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lat.lt/download/1273/bpk%20154%20str%20ir%20kzi%2010%20str%20apzvalga_isorinis.doc>.

⁵³ Pastaba: BK 225 straipsnis numato baudžiamąją atsakomybę už kyšininkavimą.

faktinio pagrindų, taikytas nusikalstamos veikos imitavimas, todėl šiuo būdu gauti duomenys, pagrindžiantys jo kaltę dėl minėtos nusikalstamos veikos darymo, negali būti pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje. Atsakydamas į tokius kasacinio skundo argumentus valstybinį kaltinimą šioje byloje palaikantis prokuroras nurodė, kad nusikalstamos veikos imitavimas buvo sankcionuotas A. B. atžvilgiu. Iš bylos faktinių duomenų matyti, kad V. K. ir A. B. kyšių paėmė tarnybos metu vykdydami įgaliojimus ir veikdami bendrininkų grupėje. Bendrininkavimo faktą patvirtino garso įrašas, liudytojų ir nuteistojo A. B. parodymai. Dėl to prokuroras teigė, kad minėtas sankcionuotas kriminalinės žvalgybos veiksmas buvo teisėtai taikytas tiek A. B., tiek ir jo bendrininkui V. K. LAT šioje baudžiamojoje byloje konstatavo, kad baudžiamajame procese įrodymais laikytini tokie duomenys, kurie gauti ir apie asmens (dėl kurio buvo atliekami kriminalinės žvalgybos tyrimo veiksmai) nusikalstamos veikos bendrininkus ar kitus su tokia jo daroma nusikalstama veika susijusius asmenis.⁵⁴

Kiekvieno šiuolaikinės visuomenės nario sąmoningumas nėra pasiekęs tokio lygio, kad jis savo noru padėtų atskleisti įvykdytą nusikalstamą veiką ir pats prisiimtų už ją atsakomybę,⁵⁵ todėl atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog kriminalinės žvalgybos tyrimo metu gauta atsitiktinė informacija apie asmens, kurio atžvilgiu sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmai, bendrininkus bei naujas nusikalstamas veikas, gali būti pripažinta įrodymais baudžiamojoje byloje. Atkreiptinas dėmesys, jog tais atvejais, kai yra sužinoma apie naują nusikalstamą veiką, kuri nėra KŽĮ įtvirtintame kriminalinės žvalgybos pagrindų sąraše, duomenys gali būti pripažinti įrodymais tik nustačius tam tikras anksčiau aptartas sąlygas bei įvertinus, ar toks duomenų panaudojimas negali būti pripažintas nepagrįstu asmens teisių suvaržymu.

Tokiai praktikai pritartina, nes asmuo, darantis nusikaltimus (nepaisant nusikalstamų veikų kiekio ar asmens vaidmens konkrečioje veikoje), turi suvokti, jog už jo daromą teisės pažeidimą gali būti taikomos valstybės prievartos priemonės. Maža to, LAT savo teismų sprendimuose yra detalčiai išanalizavęs galimybę atsitiktinai gautus duomenis panaudoti baudžiamojoje byloje, todėl, suinteresuotiems asmenims vadovaujantis kasacinio teismo precedentais, praktikoje šiuo klausimu problemų neturėtų kilti.

---

⁵⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-414-303/2015.

⁵⁵ LOSIS, Egidijus. Baudžiamojo proceso prievartos priemonių samprata. *Jurisprudencija*, 2008, Nr. 6 (108), p. 76.

2.2. Kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimas

Kiekvienoje baudžiamojoje byloje turi būti patikrinamas operatyvinių veiksmų ir priemonių sankcionavimo teisėtumas.⁵⁶ Taigi, tam, kad kriminalinės žvalgybos tyrimo pagrindu gauti duomenys atitiktų BPK 20 įtvirtintus imperatyvus ir teismo bylos nagrinėjimo metu būtų pripažinti įrodymais, kriminalinės žvalgybos veiksmų teisiniai pagrindai neturi turėti esminių trūkumų.

Pirmasis probleminis aspektas yra susijęs su subjektų teikimu, prašant taikyti kriminalinės žvalgybos priemonę. Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 10–15 straipsniuose nustatytų veiksmų koordinavimo ir teisėtumo kontrolės nuostatų⁵⁷ (toliau - Koordinavimo ir teisėtumo kontrolės nuostatai) 12 punkte yra numatyta, kad kriminalinės žvalgybos subjektų atstovai, kreipdamiesi į prokurorus, pateikia informaciją, kuria pagrindžiama būtinybė sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmus ar teikti teismui teikimą dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų arba šių veiksmų pratęsimo sankcionavimo. Minėtų nuostatų 25 punkte yra įtvirtinta prokuroro pareiga įvertinti kriminalinės žvalgybos subjekto prašymo ir teikimo projekto teisėtumą bei pagrįstumą, o prireikus pakeisti ar papildyti teikimo duomenis.

LAT savo praktikoje taip pat yra aptaręs šį klausimą, nurodydamas, kad teisėtumo reikalavimas yra keliamas ir informacijai, kuri yra pagrindas priimant sprendimą sankcionuoti atitinkamų operatyvinių veiksmų atlikimą, tai yra svarbu nustatyti, ar pirminė informacija buvo gauta teisėtai,⁵⁸ kad kriminalinės žvalgybos subjektai ir prokurorai, teikiantys prašymus dėl kriminalinės žvalgybos priemonės taikymo, ir teisėjai, priimančys sprendimus sankcionuoti tokių priemonių skyrimą ar pratęsti jų taikymą, yra įpareigoti įvertinti jos taikymo pagrįstumą bei proporcingumą.⁵⁹ Taip pat, teismas atkreipė dėmesį, kad reikalavimas teismui patikrinti operatyvinių veiksmų pirminio pagrindo teisėtumą keliamas tais atvejais, kai šiais veiksmais įsiterpiama į žmogaus privatų gyvenimą, pavyzdžiui, slaptai jį sekant, patenkant į jo būstą, kontroliuojant telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos turinį, atliekant nusikalstamos veikos imitavimo veiksmus ir panašiai. Toks patikrinimas užtikrina, kad šios teisinės priemonės nebūtų sankcionuojamos

⁵⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-85-696/2016.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 10-15 straipsniuose nustatytų veiksmų koordinavimo ir teisėtumo kontrolės nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. I-374. *Teisės aktų registras*, 2012, Nr. 33-1614.

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. liepos 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-268-697/2016.

⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. lapkričio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-266-942/2015.

atsitiktinai, nesilaikant nustatytos tvarkos, o asmuo nepatirtų savavališko ir nepagrįsto teisės į privatumą suvaržymo bei provokavimo nusikalsti.⁶⁰ Kadangi objektyvių duomenų pakankamumas yra vertinamasis kriterijus, todėl kaskart, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą bei galimai padarytas nusikalstamas veikas, dėl jo sprendžia teismas,⁶¹ kuris atkreipia dėmesį į duomenis, pagrindžiančius kriminalinės žvalgybos tyrimo pradėjimo būtinybę, kylančią grėsmę žmogaus teisėms bei informacijos šaltinį.

Kiekvienoje baudžiamojoje byloje, kurioje kaltinimas yra grindžiamas kriminalinės žvalgybos metu gautais duomenimis, be aptartų teikimų dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo, turi būti ir procesiniai dokumentai (nutartys, nutarimai), kuriais nusprendžiama leisti atlikti teikime nurodytus veiksmus. Jeigu šiuose dokumentuose yra valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančių duomenų, byloje turi būti nutarties, ar nutarimo išrašas, kuriame tokių duomenų nebūtų. Tačiau tokio išrašo turinys turi būti pakankamai išsamus (pavyzdžiui, turi būti nurodomas ne tik inkriminuojamos veikos kvalifikavimas, bet ir tokiam kvalifikavimui būtinos veikos faktinės aplinkybės). Teisinis pagrindas atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus negali būti grindžiamas kitais nei priimta teismo nutartis ar prokuroro nutarimas dokumentais – pažymomis, protokolais ar kitais dokumentais, kuriuose nurodoma, kad tam tikro kriminalinės žvalgybos veiksmo atlikimą sankcionavo teismas nutartimi ar prokuroras nutarimu.⁶² LAT nepritaria tokiai praktikai, kai teisinis pagrindas atlikti operatyvinio tyrimo veiksmus pagrindžiamas kitais duomenimis – pažymomis, protokolais ir kitais dokumentais, kuriuose nurodoma, kad tam tikro operatyvinio veiksmo atlikimą sankcionavo prokuroras ar teismas nutartimi.⁶³

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad minėti procesiniai dokumentai, kuriais yra leidžiama atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus, turi atitikti ir jiems keliamus turinio reikalavimus. Anksčiau minėta, kad teikimai dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo turi būti pagrįsti bei motyvuoti. Šis reikalavimas yra taikomas ir sankciją turinčio teisę skirti subjekto priimamam procesiniam dokumentui, tai yra prokuroro nutarimui bei teisėjo nutarčiai sankcionuoti konkrečius kriminalinės žvalgybos veiksmus.

---

⁶⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gegužės 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-208-788/2016.

⁶¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio 25 d. *Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės, jos fiksavimo ir kaupimo (Baudžiamojo proceso kodekso 154 straipsnis, Kriminalinės žvalgybos įstatymo 10 straipsnis) taikymo apžvalga*. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lat.lt/download/1273/bpk%20154%20str%20ir%20kzi%2010%20str%20apzvalga_isorinis.docx>.

⁶² *Ibid.*

⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. lapkričio 20 d. *nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-557/2012*.

L. V. kreipėsi į LAT teigdamas, kad operatyvinis tyrimas jo atžvilgiu buvo pradėtas be pagrindo, kadangi jam nepavyko išsiaiškinti sankcijos teisėtumo, nes operatyvinė medžiaga dėl operatyvinės informacijos gavimo, kuri buvo panaudota gaunant teismo sankciją, nebuvo išslaptinta. Šioje baudžiamojoje byloje kasacinės instancijos teismas nurodė, kad tais atvejais, kai operatyvinio tyrimo veiksmus sankcionavo apygardų teismų pirmininkai ar šių teismų Baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkai, nagrinėjantis bylą teismas faktinio operatyvinio tyrimo veiksmų atlikimo pagrindo paprastai neturėtų tikrinti.⁶⁴ Šioje baudžiamojoje byloje dalis duomenų, gautų operatyvinės veiklos pagrindu, kuri nesudarė valstybės paslapties, buvo išslaptinta, dėl ko kasatorius turėjo faktinę galimybę susipažinti su šiais duomenimis. LAT nurodė, kad žemesnės instancijos teismai proceso dalyviams pagrįstai susipažinimui pateikė tik dokumento, kuris buvo pagrindu operatyvinių veiksmų pradžia, išrašą, be valstybės paslaptį sudarančios informacijos. LAT Baudžiamųjų bylų skyrius tokią praktiką pripažįsta atitinkančia įstatymo reikalavimus, nes leidimą atlikti operatyvinius veiksmus suteikė teismas. Kasacinės instancijos teismas pabrėžė, kad operatyvinius veiksmus sankcionavus minėtų teismų teisėjams, jų sprendimai *per se* yra laikoma pakankama garantija, kad tokiems operatyviniams veiksmams atlikti buvo įstatyme numatytas pagrindas, todėl reikalavimo papildomai tikrinti šiuos duomenis baudžiamojo proceso įstatymas nenumato.⁶⁵

Atkreiptinas dėmesys, kad teismų praktika dėl apygardų teismų pirmininkų ar šių teismų Baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkų nutarčių dėl sankcijos, kriminalinės žvalgybos veiksmams atlikti, skyrimo šiek tiek pasikeitė. LAT, priimdamas sprendimus baudžiamosiose bylose, tebesivadovauja minėta nuostata nuostata, teigiančia, kad kriminalinės žvalgybos veiksmus sankcionavus apygardų teismų pirmininkams ar šių teismų Baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkams, faktinis kriminalinės žvalgybos tyrimo pagrindas paprastai neturėtų būti tikrinamas,⁶⁶ tačiau nebenurodo, jog toks sprendimas savaime yra laikomas pakankama garantija, buvus faktiniam veiksmų atlikimo pagrindui. Priešingai, kasacinės instancijos teismas pažymėjo, kad sprendimuose dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo, turi būti įvardintas konkretus kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo pagrindas ir baudžiamojoje byloje kilus dėl to abejonių, jos turi būti

---

⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-313/2010.

⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. liepos 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-343/2010.

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-422-303/2016; 2016 m. spalio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-288-696/2016; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-94-895/2015.

panaikinamos patikrinant teisėjo nutarties motyvus. Taigi, tais atvejais, kai dėl tam tikrų duomenų atitikties BPK 20 straipsnyje nustatytiems reikalavimams bylos nagrinėjimo teisme dalyviams kyla abejonių, nuosprendžio ar kito baigiamojo teismo akto aprašomojoje (motyvuojamojoje) dalyje šios abejonės turi būti išanalizuotos ir padaryta kategoriška išvada, laikytini duomenys įrodymais ar ne.⁶⁷

R. M. kasaciniame skunde nurodė, kad teismo nutartyje dėl operatyvinių veiksmų sankcionavimo nebuvo nurodyta, koku pagrindu, tai yra, dėl kokių nusikalstamų veikų buvo priimtas sprendimas atlikti operatyvinius veiksmus. LAT, nagrinėdamas šią bylą, išsiaiškino, kad teisėjo nutartis, kuria sankcionuota slapta elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolė ir fiksavimas bei slaptas patekimas į patalpas, neatitinka suformuotos teismų praktikos, nes joje nenurodytas faktinis operatyvinio tyrimo pagrindas, o duota nuoroda į operatyvinio tyrimo medžiagą. Kasacinės instancijos teismas pabrėžė, kad operatyvinio tyrimo veiksmus sankcionuojant apygardų teismų pirmininkams ar šių teismų Baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkams jų priimamose nutartyse turi būti nurodomas faktinis operatyvinio tyrimo veiksmų atlikimo pagrindas, o ne daroma nuoroda į operatyvinio tyrimo medžiagą.⁶⁸ Konkrečios nusikalstamos veikos įvardijimo sankcijoje reikalavimu siekiama užtikrinant operatyvinių veiksmų sankcionavimo ir atlikimo teisėtumą ir kartu veiksmingą žmogaus teisių apsaugą nuo neteisėto apribojimo.⁶⁹ Taip pat pažymėtina, kad teisėjo nutartyje, kuria sankcionuojami kriminalinės žvalgybos veiksmai, turi būti ne tik detalčiai apibrėžiamas faktinis veiksmų pagrindas, bet ir aiškiai nurodoma kriminalinės žvalgybos veiksmų apimtis. Netoleruotina, kai teismas nutarties rezoliucinėje dalyje tik perrašo prokuroro teikimo rezoliucinę dalį ir atitinkamą operatyvinės veiklos įstatymo straipsnį, nenurodydamas, kokie konkretūs veiksmai, priemonės ir kokia apimtimi gali būti vykdomi prieš asmenį.⁷⁰

Pirminės informacijos pagrįstumo įvertinimas bei sankcijos motyvavimas yra svarbiausi aspektai, lemiantys kriminalinės žvalgybos faktinio pagrindo atitiktį teisėtumo reikalavimui. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nors vienam iš šių aspektų turint trūkumą, duomenys, gauti atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, negali

---

⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. birželio 28 d. Baudžiamojo proceso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuletiniai/senos/nutartis.aspx?id=32350>.

⁶⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gegužės 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-198-693/2016.

⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. lapkričio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-266-942/2015.

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-85-696/2016.

būti pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje. Nei Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra, nei Kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisija, nei kitos institucijos, pačios vykdančios kriminalinės žvalgybos tyrimą, nepateikia statistinių duomenų, kuriuose atsispindėtų informacija apie netenkintų teikimų, dėl kriminalinės žvalgybos priemonių taikymo, skaičių.

2016 m. Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas (toliau – Komitetas) atliko parlamentinį tyrimą dėl kriminalinės žvalgybos metu gautos informacijos panaudojimo ir saugojimo,⁷¹ kurio metu Lietuvos Respublikos Generalinės prokuratūros atstovai nurodė, kad prokuroras, kiekvienu konkrečiu atveju gavęs kriminalinės žvalgybos subjekto prašymą kreiptis į teismą dėl kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų sankcionavimo, vadovaujasi KŽĮ reikalavimais ir kitais teisės aktais ir galutinį sprendimą priima susipažinęs su visa tam būtina kriminalinės žvalgybos tyrimo bylos medžiaga, vadovaudamasis teisine sąmone, įvertinęs žmogaus teisių ribojimo proporcingumą, tikslingumą ir kitas sprendimui priimti reikšmingas aplinkybes.

Komitetas, tirdamas kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų sankcionavimo reglamentavimą ir jo įgyvendinimo problemas, remdamasis tiek teisės aktais, tiek kriminalinės žvalgybos subjektų veiksmus sankcionavusių institucijų pateikta informacija, konstatavo, kad minėti subjektai reikalauja papildomos medžiagos, o prirėkęs ir kviečiasi kriminalinės žvalgybos pareigūnus, jei jiems kyla klausimas dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų naudojimo būtinumo. Nepaisant to, mokslo darbe atkreipiamas dėmesys į teisinį įslaptintos informacijos gabenimo reguliavimą, keliant klausimą, ar visada valstybės pareigūnas, gavęs teikimą, dėl sankcijos skyrimo, turi realią galimybę įvertinti teikimo motyvus bei su juo susijusią informaciją ir pats išsamiai motyvuoti procesinį dokumentą, kuriuo leidžiama atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus.

Įslaptintos informacijos gabenimo tvarką reguliuoja Lietuvos Respublikos Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas (toliau – VTPĮ), Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu patvirtintos įslaptintos informacijos administravimo taisyklės⁷² (toliau – IIAT) bei Koordinavimo ir kontrolės nuostatai. VTPĮ 26 straipsnyje yra nurodyta, kokiu būdu turi būti gabenama įslaptinta informacija, pavyzdžiui, informaciją, žymimą slaptumo žyma „Visiškai slaptai“, turi gabenti vienas šaunamuoju ginklu ginkluotas paslapčių subjekto vadovo įgaliotas asmuo. IIAT V skyrius įtvirtina įslaptintos informacijos gabenimo ir

---

⁷¹ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo dėl kriminalinės žvalgybos metu gautos informacijos panaudojimo ir saugojimo išvados“. *Teisės aktų registras*, 2016, Nr. XII-2263.

⁷² Įslaptintos informacijos administravimo taisyklės, patvirtintos 2014 m. spalio 28 d. nutarimu Nr. 1194. *Teisės aktų registras*, 2014, Nr. 15581.

siuntimo, VI - gautų įslaptintų dokumentų priėmimo ir įtraukimo į apskaitą, o VII – įslaptintų dokumentų perdavimo vykdytojams tvarkas.

Pagal IIAT V skyriaus nuostatas, įslaptinta informacija turi būti gabenama nepermatomame voke, ant kurio yra nurodoma slaptumo žyma bei kiti šio teisės akto reikalaujami rekvizitai. Kai įslaptinta informacija yra gabenama per paslapčių subjekto įgaliotą asmenį, yra pildomas siuntų su įslaptintais dokumentais įteikimo žurnalas, kuriame pasirašo įslaptintos informacijos siuntą gavęs adresatas. Pagal VI skyriaus nuostatas, siuntą priimančias paslapčių subjekto atsakingas asmuo turi patikrinti siuntos rekvizitus bei, kaip minėta anksčiau, pasirašyti atitinkamame žurnale. Po to, priimta siunta su įslaptintais dokumentais yra perduodama registruoti paslapčių subjekto vadovo nustatyta tvarka. Įslaptintus dokumentus registruojantis paslapčių subjekto atsakingas asmuo turi patikrinti, ar gauta siunta neturi jai keliamų reikalavimų trūkumų. Jei jų nėra, atsakingas asmuo registruoja minėtą įslaptintos informacijos siuntą. Užregistruoti gauti įslaptinti dokumentai perduodami paslapčių subjekto vadovui arba paskirstomi paslapčių subjekto vadovo nustatyta tvarka. VII skyriuje yra numatyta, kad įslaptinti dokumentai perduodami užduočių vykdytojams po to, kai šie pasirašo vykdytojams perduotų įslaptintų dokumentų apskaitos žurnale arba atitinkamame įslaptintų dokumentų registre.

Iš tikrą paminėtų teisės aktų analizės yra matyti, kad įslaptintos informacijos gabenimas tarp kriminalinės žvalgybos subjektų yra detalai reglamentuotas. Šios normos yra taikomos ir teikiant teikimus dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo. Aptariant subjekto, skiriančio sankciją, realią galimybę įvertinti pirminės informacijos pagrįstumą bei tinkamai motyvuoti sprendimą dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo, teisės aktų analizės paralelėje, pravartu išanalizuoti ir galimą hipotetinę praktinę situaciją.

9.00 val. kriminalinės žvalgybos subjektas, atliekantis kriminalinės žvalgybos tyrimą, gauna informaciją apie tai, kad asmuo A tą pačią dieną 13 val. konkrečioje vietoje paliks automobilį, kuriame bus paslėptas kyšis, o asmuo B 13.30 val. jį iš minėto automobilio paims. Kriminalinės žvalgybos subjektas, norėdamas sužinoti, kam bus naudoti kyšiu perduodami pinigai, nori juos pažymėti, todėl jam reikia slapta patekti į minėtą automobilį. Tam, kad kriminalinės žvalgybos subjektas, galėtų tai padaryti, kriminalinės žvalgybos subjekto vadovas ar jo įgaliotas vadovo pavaduotojas turi atitinkamai įslaptinti kriminalinės žvalgybos veiksmų faktinį pagrindą ir šią įslaptintą informaciją pateikti prokurorui. Prokuroras, savo ruožtu, turi patikrinti gautos įslaptintos informacijos pagrįstumą bei būtinumą taikyti kriminalinės žvalgybos priemonę. Nusprendęs, kad taikyti kriminalinės žvalgybos veiksmus yra būtina, prokuroras turi

surašyti motyvuotą teikimą dėl minėtų veiksmų taikymo bei vadovaudamasis tik ką aptartomis IIAT, per kriminalinės žvalgybos subjekto vadovo įgaliotą asmenį, perduoti teikimą apygardos teismo pirmininkui ar jo įgaliotam teisėjui, kuris taip pat turi įvertinti teikimo pagrįstumą bei būtinumą ir nuspręsti dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų taikymo.

Kaip minėta anksčiau, Lietuvoje nėra statistinių duomenų dėl teikimų, kuriais prašoma leisti atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus, tenkinimo bei atmetimo skaičių, todėl moksliniame darbe konkrečių išvadų, susijusių su kriminalinės žvalgybos veiksmų teisėtumu, daryti negalima, tačiau ši aplinkybė šio klausimo problemiško nepaneigia. Maža to, hipotetinės situacijos ir griežtų išlaptintos informacijos gabenimo reikalavimų analizė rodo, kad dėl teisinio reguliavimo ir būtino kriminalinės žvalgybos veiksmų vykdymo operatyvumo, tokių veiksmų pagrindu gauti duomenys gali neatitikti BPK 20 straipsnyje įtvirtinto reikalavimo, rinkti duomenis nepažeidžiant teisės aktų nustatytos tvarkos, - būtent dėl kriminalinės žvalgybos veiksmus sankcionuojančių subjektų realios galimybės išsamiai išanalizuoti informaciją (esančią kriminalinės žvalgybos veiksmų faktiniu pagrindu) nebuvimo. Todėl siekiant užkirsti kelią galimam esminiam BPK 20 straipsnio pažeidimui, siūlytina teismui, nagrinėjančiam baudžiamąją bylą, kurioje kaltinimas yra grindžiamas kriminalinės žvalgybos tyrimo metu gautais duomenimis, savo iniciatyva tikrinti kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcijas bei tokių veiksmų teikimus.

Neviešo pobūdžio teisėsaugos institucijų veikla suponuoja atitinkamą slaptumo ir konfidencialumo lygį. To reikalauja konkrečių operatyvinės veiklos metodų taikymo taktika ir slaptas, dažniausia šiais metodais surinkta konkreti informacija apie konkrečius asmenis, nes jos atskleidimas gali turėti neigiamų padarinių žmogaus teisių apsaugos aspektu, nes tam tikrų duomenų paviešinimas gali pažeisti įvairias žmogaus teises.⁷³ Todėl kitas kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo probleminis aspektas yra susijęs su teismo, nagrinėjančio baudžiamąją bylą, realios galimybės, įvertinti kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo teisėtumą, kai sankcija buvo grindžiama išlaptintais duomenimis, turėjimu.

Kaip nurodyta VTPI 14 straipsnyje, paslapčių subjektuose išlaptintos informacijos apsaugą koordinuoja paslapčių subjekto vadovo sprendimu sudaromos nuolatinės specialiosios ekspertų komisijos (toliau – SEK), kurios teikia paslapčių subjekto vadovui išvadas dėl išlaptintos informacijos išslaptinimo. Kitaip tariant, baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo metu kaltinamajam kilus abejonių, dėl kriminalinės žvalgybos veiksmus leidusios sankcijos pagrįstumo, jis gali prašyti teismo, kad pastarasis kreiptųsi į

---

⁷³ ŽILINSKAS, Dainius. Policijos teisės prielaidos: operatyvinės veiklos teisinio reglamentavimo problema. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 49(41), p. 58.

tokius veiksmus taikiusį kriminalinės žvalgybos subjektą, su prašymu išslaptinti konkrečiai situacijai aktualius duomenis. Gavęs minėtą prašymą kriminalinės žvalgybos subjektas kreipiasi į kriminalinės žvalgybos subjekto vadovo sudarytą SEK, prašydamas išvados dėl atitinkamos slaptos informacijos išslaptinimo. SEK, įvertinusi prašymą ir su juo susijusią informaciją, priima sprendimą dėl informacijos išslaptinimo, o kriminalinės žvalgybos subjektas, remdamasis minėta išvada, atsako į teismo pateiktą prašymą. Atkreiptinas dėmesys, jog minėta SEK išvada nėra skundžiama. Tai reiškia, kad ši komisija išslaptina tik tiek informacijos, kiek jos nuomone, yra tikslinga tai daryti, todėl akivaizdu, jog SEK sprendimas dėl informacijos išslaptinimo turi tiesioginę įtaką teismo galimybei išsamiai įvertinti kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcijos įslaptintus motyvus ir priimti sprendimą dėl tokius motyvus sudarančių duomenų atitikties BPK 20 straipsniui.

Atkreiptinas dėmesys, į Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą asmens teisę, kad jo bylą viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas teismas bei teisinės valstybės ir teisingumo principus, suponuojančius tokį teismo, kaip teisingumą vykdančios institucijos, modelį, kad teismas negali būti suprantamas kaip pasyvus bylų proceso stebėtojas, kad teisingumo vykdymas negali priklausyti tik nuo to, kokia medžiaga teismui yra pateikta.⁷⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) vienoje savo bylų suformulavo taisyklę, jog teisė į rungtynišką procesą (kai tiek kaltinančioji, tiek ginančioji pusės turi teisę sužinoti jas dominančią informaciją) gali būti ribojama dėl nusveriančio viešojo intereso, tokio kaip nacionalinis saugumas, poreikio išlaikyti paslapyje tam tikrus policijos tyrimo metodus arba apsaugoti kito asmens pagrindines teises, o pati teisė į svarbių įrodymų atskleidimą nėra absoliuti. Kai kuriose bylose gali būti būtina atsisakyti pateikti tam tikrus įrodymus gynybai apsaugant kitų asmenų fundamentalias teises arba svarbų viešąjį interesą.⁷⁵ Šios nuostatos atsispindi ir Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijose,⁷⁶ kuriose nustatyta, kad kriminalinės žvalgybos informaciją panaudojant baudžiamajame procese, turi būti apsaugoti kriminalinės žvalgybos subjektų teisėti interesai užtikrinant kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių saugumą ir neatskleidžiant informacijos apie naudojamąs technines priemones bei detalių duomenų apie kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių naudojimą.

---

⁷⁴ ANCELIS, Petras. Įrodinėjimo teisinio reguliavimo įtaka užtikrinant proceso dalyvių teises ikiteisminiame tyrime. *Jurisprudencija*, 2006, Nr. 11 (89), p. 11.

⁷⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2010 m. gegužės 18 d. sprendimas *Kennedy prieš Jungtinę Karalystę* byloje, Nr. 26839/05. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. sausio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-98473&filename=001-98473.pdf>>.

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro rekomendacijos „Dėl kriminalinės žvalgybos įstatymo, baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese“. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. I-383.

A. M. kasaciniu skundu kreipėsi į LAT nurodydamas, kad buvo pažeista jo teisė į gynybą, nes apeliacinės instancijos teismas priėmė sprendimą, neleisdamas teisiamam asmeniui susipažinti su kriminalinės žvalgybos metu gauta informacija ir dėl to nesudarė A. M. galimybės duoti išsamius parodymus, galbūt susijusius su įslaptinta informacija. Apeliacinės instancijos teismas raštu kreipėsi į kriminalinės žvalgybos subjekto vadovą, prašydamas išslaptinti tyrimo medžiagą, tačiau minėto subjekto sudaryta SEK nutarė šios medžiagos neišslaptinti. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas savo sprendime nurodė, kad išslaptinti prašomą informaciją nėra teisinio pagrindo, be to, teismas atkreipė dėmesį, kad byloje pakako kitų (neįslaptintų) faktinių duomenų, įrodančių A. M. kaltę. LAT, vertindamas šią situaciją, pabrėžė, kad apeliacinės instancijos teismas vadovavosi teisės aktais ir tai, kad dalis bylos įslaptintos medžiagos nebuvo išslaptinta ir pateikta susipažinti A. M., šiuo konkrečiu atveju, nereiškė pastarojo teisės į gynybą pažeidimo.⁷⁷

Atsakyti į klausimą, ar teismas, nagrinėjantis baudžiamąją bylą, kurioje kaltinimas yra grindžiamas duomenimis, gautais atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą, visada turi realią galimybę įvertinti kriminalinės žvalgybos veiksmų sankcionavimo teisėtumą, kai sankcija buvo grindžiama įslaptintais duomenimis yra sudėtinga, nes nė vienas Lietuvos Respublikoje veikiantis kriminalinės žvalgybos subjektas, disponuojantis įslaptinta informacija, nepateikia nei tokios informacijos išslaptinimo statistikos, nei šį klausimą apibendrinančių duomenų, maža to, objektyviai atsakyti į šį klausimą negalima ir analizuojant Lietuvos teismų praktiką, tačiau atkreiptinas dėmesys, jog teisė į gynybą yra viena pagrindinių kaltinamojo teisių ir teisėto baudžiamojo proceso garantų, glaudžiai susijusių su galimybe kaltinamajam žinoti kaltinimą grindžiančius duomenis, todėl atkreiptinas dėmesys, kad neatskleisti gali būti tik tie duomenys, kurie yra valstybės ar tarnybos paslaptis ir negali būti išslaptinami. KŽĮ 19 straipsnio 7 dalyje yra įtvirtinta imperatyvi norma, jog detalūs duomenys apie kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdus ir priemones, kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų taikymo taktiką, taip pat kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių tapatybę bei detalią informaciją apie šių dalyvių kiekybinę ir personalinę sudėtį, neteikiami. Jei tam tikrus duomenis, kuriuos tirti prašo proceso dalyvis ar nusprendžia išreikalauti teismas, atsisakoma pateikti nagrinėjant bylą teisme, turi būti nurodomas įstatyme numatytas pagrindas, kuriuo remiantis informacija negali būti viešinama įrodymų tyrimo etapo metu.

---

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. sausio mėn. 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2AT-18-693/2016.

Pabrėžtina, jog siekiant užtikrinti teisingą baudžiamąjį procesą svarbu, kad teismas, nagrinėjantis baudžiamąją bylą, kurioje kaltinimas yra grindžiamas kriminalinės žvalgybos veiksų atlikimo metu gautais duomenimis, turėtų realią galimybę *ex officio* patikrinti minėtų veiksų sankcijai keliamus reikalavimus net ir tais atvejais, kai kriminalinės žvalgybos veiksmus sankcionavo apygardų teismų pirmininkai ar šių teismų Baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkai. Tokia savarankiška galimybė teismui savo iniciatyva tikrinti sankcijos motyvus bei pirminę informaciją, buvusią kriminalinės žvalgybos veiksų faktiniu pagrindu, būtų papildomu saugikliu, padedančiu išvengti nepagrįsto asmens teisės į privatų gyvenimą suvaržymo.

Atkreiptinas dėmesys, kad procesiniai dokumentai, kuriais yra leidžiama atlikti kriminalinės žvalgybos veiksmus, turi atitikti ne tik jau aptartus materialiuosius turinio reikalavimus, bet ir formaliuosius, tai yra, jie turi būti tinkamai įforminti. Šis reikalavimas buvo aptartas vienoje iš LAT bylų,⁷⁸ kurioje kasacinės instancijos teismas nagrinėjo kriminalinės žvalgybos subjekto, turinčio teisės aktuose įtvirtintą teisę sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmus, pavadavimo klausimą.

V. S. savo kasaciniame skunde nurodė, kad operatyvinis tyrimas jos atžvilgiu buvo pradėtas neteisėtai, dėl to, kad tyrimo veiksmus sankcionavo tam teisės neturintis subjektas. Nagrinėdamas šią baudžiamąją bylą kasacinės instancijos teismas išsiaiškino, kad slapta telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos turinio kontrolė buvo pradėta remiantis kriminalinės žvalgybos subjekto vadovą pavadavusio asmens sprendimu, turinčiu procesiniams dokumentams keliamų turinio reikalavimų. Šiuo atveju, minėtą dokumentą pasirašęs asmuo nenurodė, kad jis laikinai eina subjekto viršininko pareigas, tai yra, sankciją pasirašė kaip savo tiesiogines pareigas (pagal kurias jis neturi teisės sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksų) einantis asmuo. Be šio formalaus reikalavimo nesilaikymo, byloje apskritai nebuvo duomenų, įrodančių, kad dokumentą pasirašęs asmuo tuo metu pavadavo kriminalinės žvalgybos subjekto viršininką, maža to, baudžiamojoje byloje nebuvo jokių duomenų, patvirtinančių priežastis, dėl kurių kriminalinės žvalgybos subjekto vadovas operatyvinio tyrimo pradžios metu nebuvo darbo vietoje. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, LAT konstatavo, kad nėra teisinio pagrindo minėtą teikimą pripažinti teisėtu, todėl ir duomenų, gautų atlikus operatyvinį tyrimą, kurio teisiniu pagrindu buvo minėtas teikimas, pripažinimas įrodymais būtų neteisėtas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad tam, jog duomenys, gauti kriminalinės žvalgybos veiksų pagrindu, būtų pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje,

---

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. lapkričio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-266-942/2015.

subjektai, teikiantys teikimus bei skiriantys sankcijas dėl kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo, turi įsitikinti pirminės informacijos pagrįstumu, nurodyti veiksmų atlikimo motyvus ir faktines aplinkybes, detalai apibrėžti veiksmų apimtį bei tinkamai įforminti minėtus procesinius dokumentus. Šių nuostatų pažeidimas, įvertinus ir kitas konkrečioje byloje esančias aplinkybes, gali būti pripažintas nepagrįstu asmens teisės į privatą gyvenimą suvaržymu, o kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu duomenys – pripažinti neteisėtais.

2.3. Kriminalinės žvalgybos veiksmų realizavimo teisėtumas

Kaip buvo minėta anksčiau, jei dalis reikšmingos baudžiamajam procesui informacijos yra surenkama vadovaujantis KŽĮ, tai iš baudžiamosios bylos medžiagos turi būti aišku, kokie KŽĮ numatyti veiksmai buvo atlikti, taip pat turi būti galimybė patikrinti, ar renkant informaciją buvo laikytasi KŽĮ nustatytų reikalavimų.⁷⁹ Pažymėtina, jog tam, kad teismas pripažintų duomenis, surinktus naudojant kriminalinės žvalgybos veiksmus ir priemones, įrodymais baudžiamojoje byloje, nepakanka, kad šie veiksmai ir priemonės būtų sankcionuoti nepažeidžiant KŽĮ nuostatų. Teisėtai sankcionuotus kriminalinės žvalgybos veiksmus teisėtus daro ne tik jų sankcionavimo pagrindų, bet ir jų realizavimo teisėtumas.⁸⁰

Pirmasis kriminalinės žvalgybos veiksmų realizavimo teisėtumo probleminis klausimas, turintis tiesioginės įtakos duomenų pripažinimui įrodymais baudžiamojoje byloje, yra susijęs su nusikalstamos veikos imitavimu,⁸¹ tiksliau – su provokavimu asmenį daryti nusikalstamą veiką. KŽĮ 5 straipsnio 4 dalis provokaciją apibrėžia kaip spaudimą, aktyvų skatinimą ar kurstymą padaryti nusikalstamą veiką, apribojant asmens veiksmų pasirinkimo laisvę, jeigu dėl to asmuo padaro ar kėsina padaryti nusikalstamą veiką, kurios prieš tai neketino padaryti. Kitaip tariant, provokacija yra tada, kai veiksmus atliekantys pareigūnai ar kiti asmenys, veikiantys pagal pareigūnų nurodymus, neapsiriboja iš esmės pasyviu nusikalstamos veikos tyrimu, bet daro asmeniui tokio pobūdžio poveikį, kad paskatintų padaryti nusikalstamą veiką, kurios jis kitaip nebūtų padaręs.⁸² Taip pat, su

⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. sausio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-51-507/2017.

⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. vasario 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-86/2011; 2009 lapkričio 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-315/2009; 2006 m. spalio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-549/2006.

⁸¹ Pastaba: kadangi KŽĮ įtvirtintas nusikalstamos veikos imitavimo institutas iš esmės yra analogiškas nusikalstamos veikos imitavimo modeliui, įtvirtintam BPK 159 straipsnyje, tai šiame moksliniame darbe vertinta nusikalstamos veikos imitavimo modelio taikymo praktika yra aktuali ir atitinkamų KŽĮ nuostatų dėl nusikalstamos veikos imitavimo veiksmų taikymo kontekste.

⁸² GODA, Gintaras. Nusikalstamos veikos imitacijos modelio kaip teisėto tyrimo veiksmo atskyrimas nuo draudžiamo provokavimo daryti nusikalstamą veiką. *Teisė*, 2009, Nr. 73, p. 11.

provokacija supanašėjanti situacija laikoma ir tada, kai privatūs asmenys veikia kontroliuojami bei prižiūrimi pareigūnų ir skatina nusikalsti asmenį, apie kurio nusikalstamą veiką jokių konkrečių duomenų nebuvo turima.⁸³ Atkreiptinas dėmesys į tai, jog nusikaltimo provokacija yra panaši į kurstymą, tačiau tai nėra tapatus reiškinys. Nusikaltimo provokacija – tai kurstymo padaryti nusikaltimą atmaina. Kurstymas padaryti nusikaltimą yra viena iš kelių asmenų bendro dalyvavimo darant nusikaltimą formų. Pagal baudžiamosios teisės bendrininkavimo teoriją, kurstymas yra priešinga teisei bendrininkavimo rūšis, užtraukianti baudžiamąją atsakomybę.⁸⁴ Tuo tarpu pareigūnų ar kitų asmenų, veikiančių pagal pareigūnų nurodymus, provokaciniai veiksmai nėra laikytini nusikalstamais (jei jie neviršija nustatyta tvarka sankcionuotų veiksmų ribų)⁸⁵ nes jie yra vykdomi su teisėsaugos institucijos žinia, kitaip tariant, tokiuose veiksmuose nėra kaltės formos, esančios konkrečios nusikalstamos veikos būtinu sudėties subjektyviuoju požymiu. Maža to, tai, kad asmuo atliko veiksmus pagal nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelį rodo, jog jo veika buvo visuomenei naudinga.⁸⁶

Nusikalstamos veikos imitavimo esmė - sudaryti tokias iš anksto suplanuotas dirbtines sąlygas, kurioms esant duomenys apie nusikalsti linkusį asmenį ar jo daromus neteisėtus veiksmus būtų renkami tik esant lemiamai sąlygai – laisvam tokio asmens apsisprendimui kokį kelią rinktis – teisėtą ar ne. Nesvarbu, kokios dirbtinės sąlygos būtų sudarytos, kokį veikimo (pažymėtina – ne poveikio) būdą – aktyvų ar pasyvų, pasirinktų teisėsaugos institucijų pareigūnai (slaptieji dalyviai), svarbu, kad būtų suteikta alternatyva laisvai pasirinkti – neveikti taip, kaip draudžia baudžiamieji įstatymai ar vis dėl to rinktis šių įstatymų draudimus pažeidžiantį elgesį.⁸⁷ Nusikalstamos veikos imitavimo teisėtumą rodo ne tik jo sankcionavimo pagrindų, bet ir jo vykdymo teisėtumas, kurio pagrindinis reikalavimas yra tai, kad negalima asmens provokuoti padaryti nusikalstamą veiką⁸⁸ (šis

---

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-332/2014; 2010 m. vasario 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-44/2010.

⁸⁴ ŠIMKUS, Kęstutis. Nusikalstamos veikos imitacijos modelio ir slaptosios operacijos vieta operatyvinėje veikloje. *Jurisprudencija*, 2003, t. 42 (34), p. 67.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-302/2014.

⁸⁶ KUJALIS, Pavelas. Baudžiamąją atsakomybę šalinančių aplinkybių samprata. *Jurisprudencija*, 2002, Nr. 34(26), p. 70.

⁸⁷ JURKA, Raimundas. Provokacija kaip priemonė renkant įrodymus baudžiamojoje byloje. *Jurisprudencija*, Nr. 2013, 20(1), p. 255.

⁸⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-499/2014; 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-596/2013; 2013 m. vasario 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-89/2013; 2011 m. lapkričio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-508/2011; 2011 m. spalio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-439/2011; 2010 m. spalio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-418/2010; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija 2007 m. spalio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-412/2007; 2007 m. sausio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-32/2007.

draudimas yra įtvirtintas ir jau minėtoje KŽĮ 5 straipsnio 4 dalyje). Teisinėje literatūroje esti subjektyvusis ir objektyvusis kriterijai, padedantys nuspėti, ar nusikalstamos veikos imitavimo modelio metu atlikti valstybės institucijų kontroliuojami veiksmai yra provokaciniai. Subjektyvusis kriterijus padeda įvertinti asmens, kuris traukiamas baudžiamojon atsakomybėn polinkį nusikalsti. Paprastai tariant, jei asmuo iki spėjamo provokavimo nebuvo linkęs nusikalsti, galima daryti prielaidą, kad nusikalstamos veikos imitavimo veiksmai yra provokacinio pobūdžio. Tuo tarpu objektyvusis kriterijus padeda įvertinti konkrečius teisėsaugos institucijos pareigūnų veiksmus, imituojant nusikalstamą veiką ir įtakos asmeniui, prieš kurį naudojami nusikalstamos veikos imitavimo veiksmai, dydį.⁸⁹ LAT, formuodamas teismų praktiką yra nurodęs, kad vertinant nusikalstamos veikos imitavimo įgyvendinimo teisėtumą, yra tikrinami konkretūs jų dalyvių bei asmens, kuriam taikomas nusikalstamos veikos imitavimas, veiksmai, nustatomi nusikalstamos veikos padarymo mechanizmas, nusikalstamos veikos imitavimo dalyvių vaidmenys ir indėlis į jos padarymą. Kasacinės instancijos teismas pažymėjo, jog yra svarbu išsiaiškinti, kuris (asmuo, dėl kurio taikomas nusikalstamos veikos imitavimas, ar imitavimo dalyvis) pirmas parodė iniciatyvą daryti nusikalstamą veiką.⁹⁰ Nusikalstamos veikos imitavimo dalyviai negali naudoti fizinės ar psichinės prievartos, daryti kitokio pernelyg aktyvaus spaudimo padaryti nusikaltimą.⁹¹ Provokavimas konstatuojamas tada, kai iš aplinkybių visumos galima daryti išvadą, kad atitinkama veika nebūtų buvusi atlikta be nusikalstamos veikos imitavimo dalyvių (teisėsaugos pareigūnų ir (ar) pagal jų nurodymus veikiančių asmenų) įsiterpimo.⁹² Pavyzdžiui, pagal EŽTT praktiką, net prašymas gauti narkotinių ar psichotropinių medžiagų apeliuojant į prašomo asmens gailestį, skundžiantis bloga savijauta dėl minėtų medžiagų stokos, yra vertinamas kaip spaudimas (provokacija) daryti

---

⁸⁹ JURKA, Raimundas. Nusikalstamą veiką imituojantys veiksmai: provokacijos formos. *Lietuvos advokatūra*, 2013 Nr. 1 (46), p. 5.

⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. sausio 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-8-788/2017; 2016 m. birželio 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-258-677/2016; 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-414-303/2015.

⁹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. Teismų praktikos nusikalstamų veikų, susijusių su neteisėtu disponavimu narkotinėmis, psichotropinėmis medžiagomis ar pirmos kategorijos šių medžiagų pirtakais (prekursoriais) (BK 259–261, 263–264, 266 straipsniai) apžvalga. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lat.lt/download/1111/apzvalga_2013_m_disponav_nark_ir%20psichotrop_medz.docx>.

⁹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-424-696/2016; 2016 m. gruodžio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-422-303/2016; 2015 m. spalio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-430-746/2015; 2015 gegužės 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-238-139/2015; 2013 m. gruodžio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-549/2013; 2010 m. kovo 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-192/2010; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2009 m. kovo 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-P-2/2009; 2008 m. gruodžio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-P-6/2008.

nusikalstamą veiką, susijusią su neteisėtu disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis.⁹³

Šiame kontekste pažymėtina, kad baudžiamoji teisė neatlieka savo paskirties, kai baudžiamoji atsakomybė taikoma už veikas, kurios padaromos pačios valstybės iniciatyva. Valstybė turi pareigą imtis visų priemonių, kad nusikalstamos veikos nebūtų daromos, ir jokiais atvejais pati negali kurstyti tokių veikų darymo. Kasacinės instancijos teismo praktikoje pripažįstama, kad konstatavus, jog veikos padarymą nulėmė provokacija, už tokią veiką negali būti taikoma baudžiamoji atsakomybė, nes valstybė negali „sukurti“ nusikaltimų, o po to už juos bausti.⁹⁴ Baudžiamojo proceso taisyklės iš teisėsaugos institucijų pareigūnų reikalauja veikti tik pagal jiems suteiktą kompetenciją (*intra vires*) įgyvendinant nusikalstamą veiką imituojančius veiksmus.⁹⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad net asmens prisipažinimas dėl nusikaltimo padarymo, nepašalina provokacijos fakto.⁹⁶ Tai reiškia, kad valstybė neturi galimybės paneigti provokavimo fakto, motyvuodama tuo, kad ir pats traukiamas baudžiamojon atsakomybėn asmuo pripažįsta padaręs nusikalstamą veiką.⁹⁷ Bet koks provokuojantis ar su provokacija supanašėjantis elgesys viršijant įgaliojimus vertintinas ne tik kaip veiklos teisėtumo principo, bet ir surinktų duomenų atitikties įrodymų leistinumo, įtvirtinto BPK 20 straipsnio 1 ir 4 dalyse, reikalavimo pažeidimas.⁹⁸

Atkreiptinas dėmesys, jog LAT praktikoje taip pat išaiškina, kad nusikalstamos veikos imitavimo modelio taikymo trukmė gali būti vienas iš požymių, reikšmingų sprendžiant dėl provokavimo konkrečioje byloje.⁹⁹ Pagal teismų praktiką provokuojamasis poveikis gali būti konstatuojamas ir tais atvejais, kai nusikalstamos veikos imitavimo dalyvių veiksmai, nors nebuvo pernelyg aktyvūs, tačiau vis dėl to iš esmės paskatino

---

⁹³ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2005 m. gruodžio 15 d. sprendimas *Vanyan prieš Rusiją* byloje, Nr. 53203/99. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ip-centre.ru/assets/files/cases/CASE-OF-VANYAN-v.-RUSSIA.pdf>>.

⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-373-303/2015*; 2015 m. liepos 2 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-375-895/2015*; 2013 m. kovo 19 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-109/2013*; 2011 m. lapkričio 29 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-510/2011*; 2011 m. vasario 22 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-86/2011*.

⁹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 26 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-332/2014*.

⁹⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2008 m. vasario 5 d. sprendimas *Ramanauskas prieš Lietuvą* byloje, Nr. 74420/01. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <http://lrv-atstovas-eztt.lt/uploads/RAMANAUSKAS_2008_DK_sprendimas.pdf>.

⁹⁷ GODA, Gintaras. Nusikalstamos veikos imitacijos modelio kaip teisėto tyrimo veiksmo atskyrimas nuo draudžiamo provokavimo daryti nusikalstamą veiką. *Teisė*, 2009, Nr. 73, p. 19.

⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 18 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-435/2014*; 2013 m. lapkričio 5 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-434/2013*; 2013 m. sausio 22 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-39/2013*.

⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. vasario 22 d. nutartis *baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-86/2011*.

asmenį padaryti nusikalstamą veiką, kurios jis neketino daryti, pavyzdžiui, kai iš pareigūnų elgesio galima spręsti, kad ilgesnį laiką besitęsiantys jų veiksmai turėjo esminę įtaką asmenų, prieš kuriuos buvo taikomos neviešo pobūdžio priemonės, veiksams.¹⁰⁰

Taigi, antrasis kriminalinės žvalgybos veiksų realizavimo teisėtumo probleminis klausimas, turintis tiesioginės įtakos duomenų atitikčiai BPK 20 straipsnio nuostatomis, yra susijęs su kriminalinės žvalgybos veiksų atlikimo trukme. Mokslinėje literatūroje pripažįstama, jog asmens teisė į greitą bei teisingą procesą yra viena iš konstitucinių žmogaus teisių.¹⁰¹ BPK 1 ir 2 straipsniuose yra numatyta, jog baudžiamojo proceso paskirtis yra ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus greitai, išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas, kad prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos turi pareigą kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog kriminalinės žvalgybos veiksų laikas turi būti optimalus, tai yra, jie turi tęstis lygiai tiek laiko, kiek reikia visiškai atskleisti ir užkardyti nusikalstamą veiką, išaiškinti nusikalstamą veiką padariusius asmenis, surinkti faktinius duomenis dėl nusikalstamos veikos padarymo, kad būtų galima greitai ir efektyviai nubausti kaltininkus. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad turint galvoje, jog valstybės tikslas yra ginti žmonių teises, laiku užkardyti nusikaltimus, o ne juos skatinti, galima teigti, kad operatyviniai veiksmai turi būti tęsiami tol, kol surenkama pakankamai įrodymų, leidžiančių patraukti asmenį baudžiamojon atsakomybėn. Jie turi būti nutraukiami surinkus pakankami nusikalstamos veikos įrodymų, leidžiančių pradėti ir vykdyti ikiteisminį tyrimą, kad būtų galima perduoti teismui, o kaltininkas būtų greitai ir teisingai nubaustas. Pažymėtina ir tai, kad, nepaisant to, jog teismas, sankcionuodamas operatyvinius veiksmus, privalomai nurodo jų atlikimo laiką, tai visai nereiškia, kad teisėsaugos institucijos būtinai turi atlikti slaptus operatyvinius veiksmus iki paskutinės teismo sankcijos galiojimo dienos.¹⁰² Nagrinėjant KŽĮ 10 – 13 straipsnių nuostatas, matyti, kad ties konkrečia kriminalinės žvalgybos priemone yra nustatytas jos atlikimo bei pratęsimo terminas, tačiau greta to taip pat yra numatyta, kad pratęsimų skaičius nėra

---

¹⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. lapkričio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-434/2013; 2012 gegužės 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-262/2012.

¹⁰¹ MERKEVIČIUS, Remigijus. Įtariamo (kaltinamo) asmens teisė į procesą per kuo trumpiausią laiką užtikrinimas. *Teisė*, 2011, Nr. 80, p. 37.

¹⁰² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-85-696/2016.

ribojamas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad iš esmės, minėtuose straipsniuose įtvirtintas priemonės¹⁰³ kompetetingos teisėsaugos institucijos gali vykdyti neribotą laiką.

EŽTT savo jurisprudencijoje yra pažymėjęs, kad teisės aktai, susiję su slaptomis sekimo priemonėmis ir žvalgybos duomenų rinkimu, turi būti pakankamai aiškūs, kad piliečiai suvoktų, kokiomis sąlygomis ir kokia tvarka valdžios institucijoms yra suteikiami įgaliojimai taikyti šias priemones.¹⁰⁴ Nagrinėjamu atveju, nėra aišku, kiek gali trukti anksčiau nurodytos kriminalinės žvalgybos priemonės taikymas, ir tai kelia tiesioginę grėsmę žmogaus teisei į teisingą (sąžiningą) procesą, suponuojančią Lietuvos valstybės kaip atsakovės dalyvavimą EŽTT teisminiame procese. Tiesa, LAT savo praktikoje yra nagrinėjęs kriminalinės žvalgybos priemonės termino teisėtumo klausimą, nurodydamas, kad, pavyzdžiui, teisinis reguliavimas kai slapto asmenų pokalbių klausymosi laikotarpis gali būti neribotai pratęstas, neatleidžia kriminalinės žvalgybos subjektų, prokurorų, teikiančių prašymus (teikimus) dėl šios kriminalinės žvalgybos priemonės taikymo, ir teisėjų, priimančių sprendimus sankcionuoti tokių priemonių skyrimą (pratęsti jų taikymą), nuo pareigos įvertinti jos taikymo trukmės pagrįstumą, tikslingumą ir proporcingumą.¹⁰⁵

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, jog slapti sankcionuoti kriminalinės žvalgybos tyrimo veiksmai negali būti naudojami tam, kad pasunkintų kaltininko atsakomybę (pavyzdžiui, negalima tęsti veiksmus iki tol, kol kaltininkas padarys naujus nusikaltimus, pasisavins ar kitaip pagrobs didesnės vertės turtą, disponuos didesniu kiekiu narkotinių ar psichotropinių medžiagų ir panašiai). Valstybės institucijos gali tęsti slaptus kriminalinės žvalgybos veiksmus tik dėl tokių veikų, kurios, pasibaigus jų sankcionavimo laikui, dar nebuvo baigtos, arba, nors ir surinkta pakankamai nusikalstamos veikos įrodymų, tačiau reikia išaiškinti organizuotų grupių ir nusikalstamų susivienijimų veiklą, grupių organizatorius, grupių ryšius su kitomis grupėmis ar pareigūnais tam, kad būtų atskleistas

---

¹⁰³ Techninių priemonių panaudojimas specialia tvarka, slapta pašto siuntų ir jų dokumentų apžiūra, pašto siuntų kontrolė ir paėmimas, susirašinėjimo ir kitokio susižinojimo slapta kontrolė (KŽĮ 10 straipsnis), Slaptas patekimas į asmens būstą, tarnybines ir kitas patalpas, uždaras teritorijas, transporto priemonės (KŽĮ 11 straipsnis), Teisėsaugos institucijų užduotis (KŽĮ 12 straipsnis), Nusikalstamos veikos imitavimas (KŽĮ 13 straipsnis).

¹⁰⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2012 m. liepos 31 d. sprendimas *Drakšas prieš Lietuvą* byloje, Nr. 36662/04. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://lrv-atstovas-ezt.lt/uploads/DRAKSAS_2012_sprendimas.pdf>.

¹⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio 25 d. *Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės, jos fiksavimo ir kaupimo (Baudžiamojo proceso kodekso 154 straipsnis, Kriminalinės žvalgybos įstatymo 10 straipsnis) taikymo apžvalga*. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lat.lt/download/1273/bpk%20154%20str%20ir%20kzi%2010%20str%20apzvalga_isorinis.docx>.

visas jų organizacinis tinklas.¹⁰⁶ Kasacinės instancijos teismas, savo praktikoje, taip pat neigiamai vertina situacijas, kai per protingą laiką nepasitvirtinus įtarimui dėl nusikalstamos veikos toliau nepagrįstai ilgai atliekami (sankcionuojami) kriminalinės žvalgybos veiksmai, iš esmės tikintis (nesant tam rimto pagrindo) gauti informacijos dėl kokios nors kitos nusikalstamos veikos ir taip siekiant pateisinti šių veiksmų atlikimą.¹⁰⁷

D. M. kreipėsi į LAT teigdamas, kad jis buvo išprovokuotas daryti nusikalstamą veiką dėl nepateisinamai ilgai atliktų nusikalstamos veikos imitavimo veiksmų.¹⁰⁸ Minėti nusikalstamos veikos imitavimo veiksmai D. M. atžvilgiu buvo vykdomi nuo 2007 m. rugpjūčio 29 d. iki 2008 m. gegužės 23 d. Nutartyse, kuriomis buvo sankcionuojami minėti veiksmai, buvo nurodoma, kad leidimas, atlikti nusikalstamos veikos imitavimo veiksmus, buvo duodamas siekiant išaiškinti bendrininkaujančius asmenis, surinkti įrodymus, leidžiančius kaltus asmenis patraukti baudžiamojon atsakomybėn bei surinkti ir užfiksuoti bylos tyrimui reikšmingus duomenis apie nusikalstamos veikos padarymą. Kasacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl šių veiksmų termino teisėtumo, vertino nusikalstamos veikos pavojingumą, joje dalyvaujančių bendrininkų skaičių bei veikos trunkamumą ir konstatavo, jog šioje byloje D. M. atžvilgiu nusikalstamos veikos imitavimo veiksmų terminas neperžengė teisėtumo ribų, nes jie buvo būtini bei proporcingi, siekiant išsiaiškinti D. M. ir su juo dalyvavusių asmenų daromą nusikalstamą veiką.

Taigi nusikalstamos veikos imitavimas ir kiti neviešo pobūdžio žvalgybiniai veiksmai yra teisėti tiek, kiek būtina nusikalstamoms veikoms ir jas darantiems asmenims išsiaiškinti. Kartu pabrėžtina ir tai, kad tokie veiksmai negali tęstis neribotą laiką. Tuo atveju, kai, įvertinus visas bylos aplinkybes, matyti, kad, ilgesnį laiką imituojuant nusikalstamą veiką ar tęsiant kitus neviešo pobūdžio veiksmus, buvo siekiama ne nustatyti naujas teisiškai reikšmingas aplinkybes, o tik dirbtinai pasunkinti kaltininko baudžiamąją atsakomybę, bylą nagrinėjantis teismas turi įvertinti, ar teisėtai prasidėję teisėsaugos pareigūnų veiksmai dėl ilgalaikio nusikalstamos iniciatyvos palaikymo, kelio neužkirtimo naujoms nusikalstamoms veikoms neperaugo į provokaciją arba kitokį dirbtinį skatinimą daryti naujas nusikalstamas veikas.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. lapkričio 6 d. *nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-530/2012*; 2011 m. vasario 22 d. *nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-86/2011*.

¹⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio mėn. 1 d. *nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-94-895/2015*.

¹⁰⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio 2 d. *nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-303-699/2015*.

¹⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 19 d. *nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-249-788/2015*.

Vertinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nepaisant to, jog įstatymų leidėjas leidžia, esant tam tikroms sąlygoms, KŽĮ 10 – 13 straipsniuose įtvirtintas kriminalinės žvalgybos priemonės vykdyti neribotą laiką, subjektai, vykdantys ar sankcionuojantys minėtas priemones, turi pareigą vertinti jų naudojimo būtinumą, o nagrinėjantis bylą teismas – teisę spręsti, ar iš tiesų tai buvo reikalinga. Jei teismas nusprendžia, kad pratęsti kriminalinės žvalgybos veiksmų taikymą nebuvo tikslinga, proporcinga bei pagrįsta, duomenys, gauti atliekant pratęstus kriminalinės žvalgybos veiksmus, baudžiamojoje byloje duomenimis pripažinti nebus, nes toks informacijos gavimas yra pripažįstamas neteisėtu.

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų¹¹⁰ 26 punkte yra numatyta, kad ikiteisminį tyrimą atliekantis pareigūnas ir prokuroras patikrina, ar kriminalinės žvalgybos veiksmai, kuriais gauta informacija naudojama baudžiamajame procese, atlikti nepažeidžiant KŽĮ nustatytos tvarkos, o informacija, gauta atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą, patikrinama BPK numatytais proceso veiksmais. Nagrinėjant šią teisės normą kyla klausimas, ar visi be išimties nukrypimai nuo minėto teisės akto normų *per se* yra laikomi neteisėtais. Taigi, trečiasis kriminalinės žvalgybos veiksmų realizavimo teisėtumo probleminis klausimas, turintis tiesioginės įtakos duomenų pripažinimui įrodymais baudžiamojoje byloje, yra susijęs su formaliais duomenų rinkimo pažeidimais, veikiant pagal KŽĮ nuostatas.

Neleistinai įrodymais gali būti laikomi ne tik duomenys, gauti iš esmės suvaržant žmogaus teises ir laisves, bet ir duomenys, surinkti padarant formalius pažeidimus, tai yra ne pagal BPK ir kituose įstatymuose įtvirtintą duomenų rinkimo, jų fiksavimo ir tvirtinimo tvarką.¹¹¹ Be abejo, teisingumo (sąžiningumo) reikalavimas suponuoja valstybės pareigūnų ir institucijų pareigą baudžiamajon atsakomybėn traukiamo asmens kaltę įrodyti tik duomenimis, gautais griežtai laikantis įstatymų leidėjo nustatytų taisyklių. Kita vertus, gana pagrįstai skamba ir argumentas, kad visuomenės interesas, išaiškinti nusikalstamas veikas bei taikyti juos padariusiems asmenims teisinės sankcijas, būtų pažeistas, jei dėl nedidelio nukrypimo nuo nustatytų taisyklių baudžiamojo proceso metu nebūtų leidžiama remtis tiesos nustatymui svarbiais duomenimis ir dėl to byloje negalėtų būti priimamas materialiai teisingas sprendimas.¹¹² LAT nurodė, jog nustatytos duomenų gavimo

---

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro rekomendacijos „Dėl kriminalinės žvalgybos įstatymo, baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese“. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. I-383.

¹¹¹ GODA, Gintaras.; KAZLAUSKAS, Marcelis.; KUCONIS, Pranas. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius, 2005, p. 171.

¹¹² GODA, Gintaras. Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese. Vilnius: *Registru centras*, 2014, p. 202.

(rinkimo) tvarkos pažeidimai savaime dar nereiškia, kad tokie duomenys jau negali būti įrodymais. Nustačius, kad, renkant duomenis buvo pažeista jų gavimo tvarka, būtina įvertinti ar nustatytos tvarkos pažeidimai turėjo įtakos gautų duomenų patikimumui ir ar dėl šių pažeidimų buvo suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės. Tais atvejais, kai nustatoma, jog duomenų rinkimo (gavimo) tvarkos pažeidimai neturėjo įtakos gautų duomenų patikimumui ir juos renkant nebuvo atimtos ar iš esmės suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės, duomenys pripažįstami įrodymais.

Atkreiptinas dėmesys, jog tam, kad asmens kaltė teisminiame procese būtų grindžiama duomenimis, gautais teisėtai atlikus kriminalinės žvalgybos veiksmus, tokie duomenys turi būti tinkamai užfiksuoti. KŽĮ 7 straipsnio 1 dalies 5 punkte yra nurodyta, jog kriminalinės žvalgybos subjektas privalo kriminalinės žvalgybos pagrindinių institucijų nustatyta tvarka fiksuoti kriminalinės žvalgybos metu gautą informaciją bei kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdų ir priemonių panaudojimą.¹¹³ Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras savo įsakymu¹¹⁴ yra patvirtinęs Kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo protokolo formą. Nors minėtą fiksavimo tvarką pagrindinės kriminalinės žvalgybos institucijos reguliuoja įslaptintais lokaliniais teisės aktais, tikėtina, kad bendru atveju, kriminalinės žvalgybos metu gauti duomenys yra fiksuojami minėtame protokole. Tai patvirtina ir teismų priimami procesiniai sprendimai baudžiamosiose bylose, kuriuos analizuojant matyti, kad kriminalinės žvalgybos metu gauta informacija yra fiksuojama tam tikruose operatyvinės veiklos (kriminalinės žvalgybos) protokoluose.¹¹⁵

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad tam, kad kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu gauti duomenys būtų pripažinti įrodymais baudžiamajoje byloje, jie turi atitikti BPK 20 straipsnyje numatytus reikalavimus: visų pirma, tokie duomenys turi būti gauti įstatymų nustatyta tvarka, antra – minėti duomenys turi patvirtinti arba paneigti bent vieną aplinkybę, turinčią reikšmės bylai išspręsti teisingai, ir trečia – tokius duomenis turi būti galima patikrinti BPK numatytais proceso veiksmais. Kriminalinės žvalgybos subjektai privalo veikti kriminalinės žvalgybos veiksmus reglamentuojančių teisės aktų normų ribose ir yra įpareigoti įvertinti kiekvienos kriminalinės žvalgybos priemonės naudojimo tikslumą, būtinumą bei proporcingumą.

Duomenų patikimumas, dėl jų reikšmės įrodinėjimo sistemoje, laikytinas procesine vertybe, todėl duomenų, ypač tokių, kuriais grindžiamas apkaltinamasis nuosprendis,

---

¹¹³ Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. XI-2234.

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymas „Dėl baudžiamajo proceso dokumentų formų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2014, Nr. I-288.

¹¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-390-895/2016.

patikimumas (kaip ir kiti įrodymams keliami reikalavimai) turi nekelti abejonių.¹¹⁶ Tais atvejais, kai renkant duomenis, veikiant KŽĮ pagrindu, yra nustatomi formalūs duomenų rinkimo pažeidimai, šie duomenys baudžiamojoje byloje pripažįstami įrodymais tik tais atvejais, kai bylą nagrinėjantis teismas, BPK numatytais proceso veiksmais, nustato, jog minėti pažeidimai neturėjo įtakos gautų duomenų patikimumui, o juos renkant nebuvo atimtos ar iš esmės suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės. Tokiai praktikai pritartina, nes vien formalus ir aptartiems aspektams neturintis neigiamos įtakos nukrypimas nuo teisės aktų normų, reglamentuojančių duomenų gavimą kriminalinės žvalgybos tyrimo metu, negali būti priežastimi aplinkybėmis, kurios lemtų valstybės galimybę patraukti baudžiamojon atsakomybės asmenį, padariusį nusikalstamą veiką, juolab, kad kriminalinės žvalgybos metu yra renkami duomenis apie didelį pavojų visuomenei keliančius nusikaltimus bei juos darančius asmenis.

2.4. Duomenų panaudojimas kitame procese

Dar vienas probleminis aspektas, kylantis teismas nagrinėjant baudžiamąsias bylas, yra susijęs su galimybe vienos baudžiamosios bylos duomenis, gautus atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, panaudoti kitoje baudžiamojoje byloje. BPK 162 straipsnyje yra numatyta, kad vienoje baudžiamojoje byloje taikant BPK numatytas procesines priemones surinkta informacija apie privatų asmens gyvenimą ikiteisminio tyrimo metu gali būti panaudota kitoje baudžiamojoje byloje tik aukštesniojo prokuroro nutarimu. Jeigu baudžiamoji byla yra teismo žinioje, sprendimas dėl informacijos panaudojimo kitoje baudžiamojoje byloje priimamas ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi. Kyla klausimas, ar šis straipsnis taikomas ir reguliuojant duomenų panaudojimo galimybę kai ikiteisminis tyrimas dar nebuvo pradėtas, o pati informacija buvo gauta atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą.

J. V. savo kasaciniame skunde nurodė, kad jis buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybės remiantis duomenimis, gautais operatyvinio tyrimo metu, kuris buvo atliktas kitoje baudžiamojoje byloje. Kasatorius atkreipė dėmesį į BPK 162 straipsnį ir nurodė, kad baudžiamojoje byloje, kurioje jo atžvilgiu buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, nebuvo kompetetingo subjekto sprendimo dėl vienoje baudžiamojoje byloje esančių duomenų panaudojimo kitoje baudžiamojoje byloje. Išnagrinėjęs bylą kasacinės instancijos teismas patvirtino, kad sprendimo, dėl minėto duomenų panaudojimo, iš tiesų nebuvo ir

---

¹¹⁶NELIUBŠIENĖ – ŽIBAITĖ, Rasa. Asmenų parodymų patikimumo probleminiai aspektai. *Jurisprudencija*, 2016, Nr. 23 (2), p. 313.

priėmė sprendimą kitoje baudžiamojoje byloje naudotus duomenis nepripažinti įrodymais nagrinėtoje baudžiamojoje byloje.¹¹⁷

G. A. kreipėsi į LAT, prašydamas panaikinti žemesnių instancijų teismo sprendimus ir kaip vieną iš motyvų nurodydamas, jog jo kaltė buvo grįsta operatyvinės veiklos metu gautais duomenimis, naudotais kitoje nei nagrinėjama baudžiamojoje byloje. Kasatorius nurodė, kad sprendimą dėl šio duomenų panaudojimo priėmė tam teisės neturintis subjektas – SEK, turinti teisę tik spręsti įslaptintų duomenų išslaptinimo klausimą. LAT nurodė, kad minėta komisija peržengė savo kompetencijos ribas taip pažeisdama tuomet galiojusio OVĮ bei BPK normas, dėl ko SEK sprendimas vienoje baudžiamojoje byloje naudotus operatyvinės veiklos metu gautus duomenis panaudoti kitoje baudžiamojoje byloje, laikytinas neteisėtu.¹¹⁸

Šiais sprendimais LAT ne tik įtvirtino galimybę taikyti BPK 162 straipsnį ir duomenims, gautiems atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, bet ir pabrėžė šioje teisės normoje esantį imperatyvą, kad norint vienoje baudžiamojoje byloje naudotus kriminalinės žvalgybos metu gautus duomenis panaudoti kitoje baudžiamojoje byloje yra atitinkamai būtinas aukštesniojo prokuroro nutarimas arba ikiteisminio teisėjo ar teismo nutartis. Tokiai LAT praktikai yra pritartina, nes kai įslaptinta kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu gauta informacija yra išslaptinama ir įdedama į baudžiamąją bylą, ji tampa ikiteisminio tyrimo duomenimis, o minėta BPK norma ir reglamentuoja būtent ikiteisminio tyrimo informacijos panaudojimą kitose baudžiamosiose bylose.

Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kai bendrininkams dalyvaujant nusikalstamos veikos daryme, vieno iš bendrininkų atžvilgiu ikiteisminis tyrimas yra atskiriamas, tokiam ikiteisminiame tyrime ar baudžiamojoje byloje norint naudoti kriminalinės žvalgybos metu gautus duomenis, kai kriminalinės žvalgybos veiksmai buvo vykdomi iki minėto ikiteisminio tyrimo atskyrimo, prokuroro nutarimas ar teisėjo nutartis reikalinga nėra. Kasaciniame skunde nepagrįstai teigiama, kad nagrinėjamoje byloje teismai nuosprendžiuose nepagrįstai kaip įrodymais rėmėsi byloje esančiais D. B. pokalbių telefonu įrašais, nes tokiu būdu gauta informacija buvo prijungta prie šios bylos be ikiteisminio tyrimo teisėjo leidimo, taip pažeidžiant BPK 162 straipsnio nuostatas. Šis kasacinio skundo teiginys yra nepagrįstas, nes bylos dokumentai patvirtina, jog elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės ir fiksavimo protokolas surašytas dėl operatyvinio tyrimo veiksmų, kurie buvo atliekami dar prieš pradėdant

¹¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio mėn. 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-94-895/2015.

¹¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. gegužės 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-120/2008.

ikiteisminius tyrimus pagal skirtingus numerius. Šioje operatyvinio tyrimo byloje buvo atliekami veiksmai dėl nusikalstamo susivienijimo daromų veikų, kartu ir dėl D. B. padarytų veikų, tik vėliau tyrimas dėl D. B. buvo išskirtas į atskirą ikiteisminį tyrimą. Todėl, šiuo atveju, nebuvo pagrindo reikalavimui sankcionuoti šios operatyvinės informacijos panaudojimą D. B. baudžiamojoje byloje.¹¹⁹

Pažymėtina, jog minėtas kompetetingo subjekto sprendimas vienoje baudžiamojoje byloje naudotus kriminalinės žvalgybos metu gautus duomenis panaudoti kitoje baudžiamojoje byloje, savaime nereiškia, jog duomenys, pripažinti atitinkančiais BPK 20 reikalavimus vienoje baudžiamojoje byloje, bus pripažinti įrodymais ir kitoje baudžiamojoje byloje. Kaip jau minėta anksčiau, KŽĮ yra numatyti konkretūs kriminalinės žvalgybos veiksmų taikymo faktiniai pagrindai, tai yra tam tikro pavojingumo nusikalstamos veikos. Nagrinėjant vienoje baudžiamojoje byloje panaudotų ir šio įstatymo pagrindu gautų duomenų panaudojimo kitoje baudžiamojoje byloje galimybę, kyla klausimas, ar ir norimoje duomenis panaudoti baudžiamojoje byloje turi būti nagrinėjama atitinkamo pavojingumo mąsto nusikalstama veika.

V. Š. buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn dėl nusikalstamos veikos, numatytos BK 228 straipsnio 1 dalyje.¹²⁰ Kasatorius savo kasaciniame skunde nurodė, kad apkaltinamasis teismo nuosprendis buvo grįstas kitoje baudžiamojoje byloje naudotais operatyvinės veiklos metu gautais duomenimis, kurioje buvo nagrinėjamos didesnio pavojingumo nusikalstamos veikos nei nusikalstama veika, numatyta minėtame BK straipsnyje, prašydamas teismo tokių duomenų panaudojimą pripažinti neteisėtu.

Nagrinėdamas šią bylą LAT atkreipė dėmesį, kad baudžiamose bylose, kuriose buvo naudoti duomenys ir kuriose norima juos panaudoti, nagrinėtos nusikalstamos veikos neturi savo pavojingumu būti panašios viena į kitą. Kasacinės instancijos teismas nurodė, kad duomenis, panaudotus vienoje baudžiamojoje byloje, galima naudoti ir kitoje tada, kai pastarojoje byloje yra nagrinėjama tokio pavojingumo nusikalstama veika, kuri tiesiog galėtų būti faktiniu procesinių prievartos priemonių, o kartu ir kriminalinės žvalgybos veiksmų, pagrindu.¹²¹ Taigi, šiuo atveju yra svarbu, kad duomenys kitoje baudžiamojoje byloje būtų naudojami dėl veikų, dėl kurių kriminalinės žvalgybos priemonių panaudojimas yra galimas apskritai.

---

¹¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. lapkričio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-393-697/2016.

¹²⁰ Pastaba: BK 228 straipsnio 1 dalis numato baudžiamąją atsakomybę už piktnaudžiavimą.

¹²¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. balandžio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-190/2013.

Nagrinėjant kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu duomenų panaudojimo kitoje baudžiamojoje byloje klausimą, atkreiptinas dėmesys į KŽĮ 5 straipsnio 7 dalį, kurioje nurodoma, kad kriminalinės žvalgybos metu ar baigus kriminalinės žvalgybos tyrimą nustačius, kad gauta kriminalinės žvalgybos informacija apie kriminalinės žvalgybos objektą nepasitvirtino arba kad kriminalinės žvalgybos uždaviniai nebus įgyvendinti, informacijos apie kriminalinės žvalgybos objektą rinkimas turi būti nedelsiant sustabdomas, o surinkta informacija sunaikinama. Kita nepanaudota informacija, esanti nutrauktose kriminalinio tyrimo bylose ar (ir) informacinėse sistemose, saugoma teisės aktų, kurie reglamentuoja kriminalinės žvalgybos tyrimo bylų ir duomenų, esančių informacinėse sistemose, saugojimą, naudojimą ir naikinimą, nustatyta tvarka, o tai reiškia, kad tokios informacijos saugojimas bei naudojimas yra įslaptintas. Kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisijos tyrimo¹²² metu, kriminalinės žvalgybos subjektai nurodė, kad minėta kitokia informacija yra svarbi ir gali būti panaudota toliau renkant informaciją apie konkretų asmenį, o jos pagrindinė paskirtis yra užkirsti kelią tolesnei nusikalstamai veikai.

Minėtos teisės normos turinio požiūriu, kriminalinės žvalgybos tyrimo metu gautą informaciją, kuri nepasitvirtino, galima skirstyti į informaciją apie privatų asmens gyvenimą, kuri, nustačius, kad nebus pasiekti kriminalinės žvalgybos tikslai, turi būti sunaikinama ir kitą informaciją, galinčią padėti užkirsti kelią tolesnėms nusikalstamoms veikoms, ir saugomą teisės aktų nustatyta tvarka. Nors asmens privataus gyvenimo samprata yra aptarta tiek KT, tiek LAT praktikoje,¹²³ nėra įmanoma apibrėžti visų galimų privataus gyvenimo aspektų, todėl kriminalinės žvalgybos subjektas konkrečiu atveju, remdamasis teisės aktais, teismų praktika bei savo vidiniu įsitikinimu, sprendžia, ar konkreti informacija yra susijusi su privačiu asmens gyvenimu, ar ne. Atsižvelgiant į tai, kad kriminalinę žvalgybą vykdomas pareigūnas privalo imtis visų galimų veiksmų, siekiant išsiaiškinti nusikalstamą veiką, ir esant tokiam abstrakčiam KŽĮ 5 straipsnio 7 dalies reglamentavimui, gali susidaryti situacija, kai duomenys apie asmens privatų gyvenimą nebus sunaikinami, ir priešingai – tokia informacija bus saugoma, remiantis tuo, kad ji ateityje gali būti panaudota toliau renkant duomenis apie konkretų asmenį, siekiant užkirsti kelią tolesnei nusikalstamai veikai.

Praktinis pavyzdys: 2014 m. asmens A atžvilgiu buvo vykdomi kriminalinės žvalgybos veiksmai, kurių metu paaiškėjo, kad jis galimai vykdo nusikalstamą veiką.

---

¹²² Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo dėl kriminalinės žvalgybos metu gautos informacijos panaudojimo ir saugojimo išvados“. *Teisės aktų registras*, 2016, Nr. XII-2263.

¹²³ Plačiau: žiūrėti 6-7 puslapius.

Tyrimo eigoje nustatoma, kad nebus surinkta pakankamai duomenų, kad būtų galima dėl šio asmens veiksmų pradėti ikiteisminį tyrimą. Kriminalinės žvalgybos subjektas priima sprendimą nesunaikinti gautos informacijos ir ją saugoti, manydamas, kad ateityje ji gali padėti toliau renkant informaciją apie minėtą asmenį. 2016 m. kriminalinės žvalgybos subjektas gauna informaciją, kad minėtas asmuo A vykdo nusikalstamą veiką, tačiau šios informacijos nepakanka, kad būtų pradėtas kriminalinės žvalgybos tyrimas. Minėtas subjektas, patikrina pagal asmens A rekvizitus kriminalinės žvalgybos informacijos duomenų bazėje esančią informaciją. Galiausiai, kriminalinės žvalgybos subjektas kreipiasi į kompetetingą valstybės pareigūną dėl sankcijos skyrimo asmeniui A, remdamasis 2014 ir 2016 m. gauta informacija.

Kyla klausimas, kaip šiame kontekste turi būti vertinama 2014 m. vykdytų kriminalinės žvalgybos veiksmų metu gauta informacija, kuria buvo remtasi kaip faktiniu pagrindu sankcionuojant kriminalinės žvalgybos veiksmus. Šis klausimas nėra aptartas nei teisinėje literatūroje, nei teismų praktikoje. Kaip mokslo darbe minėta anksčiau,¹²⁴ pirminė informacija, kuria remiantis yra priimamas sprendimas, taikyti kriminalinės žvalgybos priemonės konkretaus asmens atžvilgiu, turi būti pagrįsta. Analizuojamoje praktinėje situacijoje matyti, kad 2016 m. gauti duomenys apie asmens A galimai daromą nusikalstamą veiką nebuvo pakankamu kriminalinės žvalgybos veiksmų faktiniu pagrindu. Atsižvelgiant į tai, darytina prielaida, kad 2014 m. vykdyto ir nutraukto kriminalinės žvalgybos tyrimo metu gautų duomenų, kaip faktinio pagrindo sankcionuoti 2016 m. kriminalinės žvalgybos veiksmus, pripažinimas (bei šios sankcijos pagrindu atliktų kriminalinės žvalgybos veiksmų metu gautų duomenų pripažinimas įrodymais baudžiamojoje byloje) būtų neteisėtas, o tokie duomenys baudžiamojoje byloje turėtų būti vertinami ne kaip pagrindžiantys asmens kaltę, o tik kaip charakterizuojantys asmenį. Priešingu atveju, teisės normos, imperatyviai nurodančios sunaikinti informaciją (o tai reiškia ir nesiremti teisme, įrodinėjant asmens kaltę), kai nustatoma, jog nebus realizuoti kriminalinės žvalgybos uždaviniai, netektų teisinės prasmės ir tai turėtų tiesioginę neigiamą įtaką tiek žmogaus teisei į privatų gyvenimą, tiek teisei į teisėtą bei sąžiningą procesą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad vienoje baudžiamojoje byloje panaudota kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu gauta informacija gali būti pripažįstama įrodymais kitoje baudžiamojoje byloje, kai pastarojoje byloje yra nagrinėjamos nusikalstamos veikos, pagal KŽĮ 8 straipsnio 1 dalį, esančios kriminalinės žvalgybos veiksmų faktiniais pagrindais. Atkreiptinas dėmesys, kad kai byloje kaip

---

¹²⁴ Plačiau: žiūrėti 17 - 18 puslapius.

duomenimis, turinčiais reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti, remiamasi kita informacija, kuri nebuvo realizuota kriminalinės žvalgybos veiksmų uždaviniams įgyvendinti, ji turėtų būti vertinama ne kaip asmens kaltę grindžiantis įrodymas, o tik kaip kaltinamąjį charakterizuojantys duomenys.

3. Kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo santykio problemos

Tam, kad būtų galima pradėti ikiteisminį tyrimą, turi būti pakankamai duomenų apie nusikalstamos veikos buvimą bei asmenis, galimai padariusius atitinkamą nusikaltimą. Žilvinas Mišeikis, nagrinėdamas baudžiamojo proceso stadijas, kaip atskirą stadiją išskyrė ikiteisminio tyrimo pradėjimo stadiją, kurios vienas pagrindinių tikslų yra nustatyti, ar yra teisinis pagrindas pradėti ikiteisminį tyrimą, kad būtų teisinis pagrindas atlikti visa apimtimi tyrimo veiksmus bei esant procesinei būtinybei taikyti procesinės prievartos priemonės.¹²⁵ Šiam tikslui pasiekti gali būti pasitelkiami kriminalinės žvalgybos veiksmai, kurių metu gauta informacija gali padėti priimti sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo.¹²⁶ Atsižvelgiant į tai, sutiktina su Petro Tarasevičiaus argumentu, jog kriminalinę žvalgybą su baudžiamuoju procesu bei ikiteisminiu tyrimu, kaip baudžiamojo proceso stadija, kuria prasideda baudžiamasis procesas, sieja toks reiškinys kaip nusikalstama veika.¹²⁷ Todėl akivaizdu, jog kriminalinės žvalgybos bei ikiteisminį tyrimą sieja glaudus ryšis.

Maža to, nagrinėjant KŽĮ III skirsnio ir BPK XII skyriaus nuostatas, konstatuotina, kad kriminalinės žvalgybos priemonės bei procesinės prievartos priemonės savo turiniu bei terpmusi į privatų asmens gyvenimą yra panašios viena į kitą,¹²⁸ tačiau atkreiptinas dėmesys, kad skiriasi jų taikymo pagrindai, metodai, priemonės, reglamentavimo tvarka, taikymo trukmė, veiklos subjektai ir įgaliojimai, kontrolės būdai bei kiti svarbūs

---

¹²⁵ MIŠEIKIS, Žilvinas. Ikiteisminio tyrimo pradėjimas kaip atskira baudžiamojo proceso stadija. *Jurisprudencija*, 2005, Nr. 67(59), p. 48.

¹²⁶ BURDA, Ryšardas. Ikiteisminio tyrimo pradėjimas: dabartis ir perspektyva. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 49(41), p. 152.

¹²⁷ TARASEVIČIUS, Petras. Operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 49 (41), p. 68.

¹²⁸ Pastaba: BPK 54 straipsnyje įtvirtintas Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolė, jos fiksavimas ir kaupimas yra savo turiniu panašus į KŽĮ 10 straipsnyje numatytą Techninių priemonių panaudojimą specialia tvarka, BPK 158 straipsnyje įtvirtinti Savo tapatybės neatskleidžiančių ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiksmai – į KŽĮ 12 straipsnyje numatytą Teisėsaugos institucijos užduoties vykdymą, BPK 159 straipsnyje įtvirtintas Leidimas atlikti nusikalstamą veiką imituojančius veiksmus – į KŽĮ 13 straipsnyje numatytą Nusikalstamos veikos imitavimą, BPK 160 straipsnyje įtvirtintas Slaptas sekimas – į KŽĮ 15 straipsnyje numatytą Sekimą.

aspektai,¹²⁹ aktualūs duomenis pripažįstat įrodymais baudžiamojoje byloje. Nepaisant to, jog be kriminalinės žvalgybos ikiteisminis tyrimas taptų sudėtingesnis, tiriant dideliu lateniškumu pasižyminčias nusikalstamas veikas,¹³⁰ teisinėje valstybėje negali būti tokios teisinės situacijos, kada atskleisti nusikalstamas veikas įpareigotų institucijų pareigūnai turėtų neribotą ir nekontroliuojamą diskreciją laisvai pasirinkti, pagal kokį įstatymą – BPK ar KŽĮ, jie tirs nusikalstamą veiką ir persekios ją padariusį asmenį.¹³¹ Juo labiau, kai šiuose įstatymuose numatytos iš esmės kitokios teisinės procedūros ir skirtingos teisinės garantijos į procesą prievarta įtrauktiems asmenims.¹³² Todėl kyla klausimas, kaip kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminis tyrimai sąveikauja tarpusavyje duomenų atitikties BPK 20 straipsniui požiūriu, analizuojant konkrečius žemiau pateiktus teisinius aspektus.

Kaip žinoma, baudžiamasis procesas yra viešas ir jeigu net numatytos procesinės prievartos priemonės leidžia atlikti veiksmus ne viešai, bet prasidėjus baudžiamajam persekiojimui, asmeniui tampa žinoma, kad jo atžvilgiu yra vykdomi veiksmai, kurie kelia jam grėsmę. Kriminalinės žvalgybos tyrimas yra neviešas, todėl asmeniui nėra žinoma, kad jo atžvilgiu atliekami kriminalinės žvalgybos veiksmai, todėl jis elgiasi natūraliai kasdieniškai, o tai leidžia taikant kriminalinės žvalgybos priemones surinkti bei užfiksuoti įrodomąją informaciją.¹³³ Taigi, ginant visuomenės interesus kriminaline žvalgyba galima efektyviai aptikti ir likviduoti ankstyvų stadijų kriminalinius procesus, kontroliuoti tiriamųjų asmenų elgesį, užkertant kelią jų tolesnei nusikalstamai veiklai, taip pat gauti įvairiapusę informaciją, reikalingą nusikaltimams atskleisti. Dažnai kriminalinė žvalgyba kovojant su nusikalstamumu galimybė yra vienintelis būdas siekti teigimo rezultato.¹³⁴

Tačiau, tiek teisinėje literatūroje, tiek teismų praktikoje¹³⁵ pabrėžiama, jog kriminalinės žvalgybos tyrimas negali tęstis labai ilgai. Kai tyrimo metu surenkama pakankamai tiriamųjų nusikalstamos veikos įkalčių ir kitos informacijos, kuri užtikrintų

---

¹²⁹ ANCELIS, Petras. *Tyrimo veiksmai baudžiamajame procese: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas, 2011, p. 11.

¹³⁰ JOVAIŠAS, Karolis. Kaltės įrodinėjimas baudžiamajame procese: problemos ir paradoksai. *Teisė*, 2012, Nr. 82, p. 228.

¹³¹ MERKEVIČIUS, Remigijus. *Ikiteisminio tyrimo teisėjo teisė kontroliuoti žmogaus pripažinimą įtariamuoju*. *Teisė*, 2005, Nr. 57, p. 117.

¹³² MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas Lietuvos Respublikos Konstitucijos kontekste. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos dvidešimtmetis: patirtis ir iššūkiai*. Recenzuotų mokslinių straipsnių rinkinys. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedra, Lietuvos notarų rūmai. Vilnius: Lietuvos notarų rūmai, 2012, p. 183.

¹³³ ŠIMAŠIUS, Kęstutis. *Operatyvinės veiklos paskirties samprata bei jos bendrybės ir ypatybės ikiteisminio tyrimo objekto ir žvalgybos objekto atžvilgiu*. Pranešimas skaitytas konferencijoje – diskusijoje „Būti ar nebūti: Operatyvinės veiklos įstatymo vieta Lietuvos teisinėje sistemoje“. Vilnius, 2006. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/FGRRFCGH.DOC>>.

¹³⁴ MULEVIČIUS, Saulius.; PETROŠIUS, Darius. Etniniai moraliniai operatyvinės veiklos aspektai. *Jurisprudencija*, 2005, t. 76(68). p. 74.

¹³⁵ Plačiau: žiūrėti 41-44 puslapius.

duomenų patvirtinimą procesinėmis priemonėmis, svarstomas klausimas dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo.¹³⁶ KŽĮ 8 straipsnio 3 dalyje yra numatyta, jeigu atliekant ar pabaigus kriminalinės žvalgybos tyrimą paaiškėja nusikalstamos veikos požymiai, tuojau pat pradedamas ikiteisminis tyrimas. Pagal LAT praktiką, pradėjus ikiteisminį tyrimą, duomenys apie nusikalstamą veiką, ją padariusį asmenį ir kitas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai išspręsti teisingai, renkami tik BPK nustatyta tvarka, o kitų įstatymų (tame tarpe ir KŽĮ) nustatyta tvarka gali būti tik ieškoma duomenų šaltinių, kuriuos nustačius, atliekami proceso veiksmai.¹³⁷ Todėl, konstatuotina, kad kai kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo metu gauti duomenys atitinka Baudžiamajame įstatyme numatytas konkrečios nusikalstamos veikos faktines aplinkybes, kriminalinės žvalgybos veiksmai turi būti nutraukiami ir toliau duomenys turi būti renkami vadovaujantis BPK.

BPK 170 straipsnio 3 dalis numato, kad prokuroras paveda kriminalinės žvalgybos subjektams panaudoti kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdus ir priemones, kuriomis nėra ribojamos šio Kodekso 44 straipsnio 9 dalyje numatytos asmens teisės.¹³⁸ Nagrinėjant šią normą darytina išvada, jog dabartinis teisinis reguliavimas įstatymo lygiu įteisino ir dvigubą tyrimą – greta ikiteisminio tyrimo gali vykti ir slaptas tyrimas, tai yra baudžiamojo proceso dalyviams nežinant gali būti vykdoma kriminalinė žvalgyba.¹³⁹ Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog tik ką aptarta taisyklė, įpareigojanti paaiškėjus nusikalstamos veikos požymiams nutraukti kriminalinės žvalgybos tyrimą ir toliau veikti vadovaujantis BPK, yra bendroji norma, turinti tam tikras išimtis. Todėl kyla klausimas, kada duomenys, gauti atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, paraleliai vykstant tiek kriminalinės žvalgybos, tiek ikiteisminiam tyrimams, gali būti pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje.

Atkreiptinas dėmesys į KŽĮ 4 straipsnio 4 punkte įtvirtintą vieną kriminalinės žvalgybos uždavinių – asmenų, kurie slapstosi nuo ikiteisminio tyrimo ar teismo, paiešką. Lingvistiškai analizuojant šią teisės normą nėra aišku, kokį procesinį statusą ikiteisminiame tyrime ar teisminiame procese turinčio asmens atžvilgiu gali būti vykdomi kriminalinės žvalgybos veiksmai. Šį klausimą, kaip ir daugelį kitų,¹⁴⁰ detalčiau reglamentuoja Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijos, kurių 12 punkte yra numatyta, jog

¹³⁶ ANCELIS., Petras. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*. Mykolo Romerio universitetas. 2009. p. 16.

¹³⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje, Nr. 2K-7-109/2013*.

¹³⁸ Pastaba: remiantis BPK 44 straipsnio 9 dalimi, kiekvienas asmuo turi teisę, kad būtų gerbiamas jo ir jo šeimos privatus gyvenimas, taip pat teisę į būsto neliečiamybę, susirašinėjimo, telefoninių pokalbių, telegrafo pranešimų ir kitokio susižinojimo slaptumą.

¹³⁹ Goda, Gintaras. *Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014. p. 65.

¹⁴⁰ MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, Nr. 88, p. 78-83.

įtariamojo paieška gali būti vykdoma atliekant ir BPK ir KŽĮ numatytus proceso veiksmus. Remiantis šia nuostata galima teigti, kad kriminalinės žvalgybos priemonės gali būti naudojamos tik vykdant įtariamojo statusą ikiteisminiame tyrime ar baudžiamajoje byloje turinčio asmens paiešką. Minėtų rekomendacijų 13 punkte yra numatyta, kad ikiteisminio tyrimo metu vykdant įtariamojo paiešką ir siekiant gauti duomenų, reikšmingų ikiteisminiam tyrimui, asmens teisės, numatytos BPK 44 straipsnio 9 dalyje, gali būti apribotos tik BPK nustatytais atvejais ir tvarka, o 35 punktas imperatyviai nurodo, kad jei įtariamojo asmens paieška ikiteisminio tyrimo metu vykdoma naudojant kriminalinės žvalgybos veiksmus, ribojančius minėtas asmens teises, šiais veiksmais gauta informacija negali būti naudojama baudžiamajame procese kaip duomenys, patvirtinantys arba paneigiantys bent vieną aplinkybę, turinčią reikšmės bylai išspręsti teisingai.

Šių teisės normų analizės dėka matyti pirmoji išimtis, kai vykstant ikiteisminiam tyrimui, greta gali būti pasitelkiamos ir kriminalinės žvalgybos priemonės, kuriomis nėra suvaržoma asmens teisė į privatų gyvenimą, kitaip tariant priemonės, kurių naudojimas nėra slaptas. Jei vis dėl to toliau vykstančiame kriminalinės žvalgybos tyrime yra pasitelkiamos ir asmens teisė į privatų gyvenimą varžančios kriminalinės žvalgybos priemonės, jomis negali būti grindžiama įtariamojo kaltė. Reikalingą informaciją, nesuvaržant minėtos asmens teisės į privatų gyvenimą, galima rinkti vykdant: apklausą, apžiūrą, kontrolinį patikrinimą, pasalą bei panaudojant technines priemones bendra tvarka.

Atkreiptinas dėmesys, kad pradėjus ikiteisminį tyrimą, kriminalinės žvalgybos veiksmai, įtvirtinti KŽĮ 9–15 straipsniuose, turi būti nutraukiami ir ikiteisminiam tyrimui reikalingos procesinės prievartos priemonės turi būti sankcionuojamos pagal atitinkamus BPK straipsnius. Pavyzdžiui, jei kriminalinės žvalgybos tyrimo metu naudojant nusikalstamą veiką imituojančius veiksmus nustatoma nusikalstamos veikos požymių (pavyzdžiui, atliekamas pirkimas ir KŽĮ 6 straipsnio 2 dalies 5 punkto¹⁴¹ pagrindu gaunama preliminarinė išvada (informacija), kad gali būti nupirktas narkotinės medžiagos), pradedamas ikiteisminis tyrimas, o nusikalstamą veiką imituojantys veiksmai nutraukiami. Norint jau pradėjus ikiteisminį tyrimą toliau imituoti nusikalstamą veiką, imitaciniai veiksmai turi būti iš naujo sankcionuojami BPK 158 ir (ar) 159 straipsnių¹⁴² nustatyta tvarka.

Antroji aptartos teisės normos išimtis yra įtvirtinta KŽĮ 8 straipsnio 3 dalyje, kurioje yra teigiama, jog kriminalinės žvalgybos tyrimo metu nustačius nusikalstamos veikos

---

¹⁴¹ Pastaba: KŽĮ 6 straipsnio 2 dalies 5 punktas nurodo, jog jeigu turima informacijos apie kriminalinės žvalgybos objektus, kriminalinės žvalgybos subjektai turi teisę naudotis specialistų paslaugomis kriminalinės žvalgybos uždaviniams įgyvendinti.

¹⁴² Pastaba: BPK 158 straipsnis reglamentuoja savo tapatybės neatskleidžiančių ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiksmus, 159 straipsnis - leidimą atlikti nusikalstamą veiką imituojančius veiksmus.

sudėties požymius, ikiteisminis tyrimas gali būti nepradėtas išimtiniais atvejais, kai gali kilti pavojus kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių saugumui ir (ar) kriminalinės žvalgybos subjekto teisėtiems interesams. Taigi, tuo atveju, kai atliekant nusikalstamos veikos imitavimo veiksmus, sankcionuotus pagal KŽĮ, paaiškėja nusikalstamos veikos požymiai, kriminalinės žvalgybos tyrimas gali būti atliekamas toliau, jei jo nutraukimas ir ikiteisminio tyrimo pradėjimas sukeltų tik ką paminėtas grėsmes, kurių nebūtų galima pašalinti net teisės aktuose numatytomis apsaugos nuo nusikalstamo poveikio priemonėmis.¹⁴³

Įvertinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog vienu metu vykdyti tiek kriminalinės žvalgybos, tiek ikiteisminį tyrimą konkretaus asmens atžvilgiu galima kai: kriminalinės žvalgybos subjektai naudoja kriminalinės žvalgybos priemones, kuriomis nėra kėsinamasi į privatų asmens gyvenimą, būsto neliečiamybę, susirašinėjimo, telefoninių pokalbių, telegrafo pranešimų bei kitokio susižinojimo slaptumą arba kai ikiteisminio tyrimo pradėjimas keltų pagrįstą grėsmę kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių saugumui ir (ar) kriminalinės žvalgybos subjekto teisėtiems interesams. Priešingu atveju, jei paaiškėjus nusikalstamos veikos sudėties požymiams, nebūtų pradėdamas ikiteisminis ir toliau vykdomas kriminalinės žvalgybos tyrimas, tai suponuotų bylai reikšmingų duomenų neteisėtumą BPK 20 straipsnio požiūriu, nes neteisėtu būdu gauta informacija negali būti pripažįstami įrodymais baudžiamajame procese.¹⁴⁴

Atkreiptinas dėmesys, jog KŽĮ 8 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta išimtis, kai kriminalinės žvalgybos tyrimo metu nustatčius nusikalstamos veikos požymius, ikiteisminis tyrimas gali būti nepradėdamas siekiant išvengti pagrįstos grėsmės kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių saugumui ir (ar) kriminalinės žvalgybos subjekto teisėtiems interesams, yra problemiška, nes sudaro praktinę galimybę teisėsaugos institucijų piktnaudžiavimui ikiteisminio tyrimo nepradėjimu. Todėl siūlytina, kad tokiais atvejais teismas, nagrinėjantis baudžiamąją bylą, kurioje asmens kaltė yra grindžiama duomenimis, gautais atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą, kai nustatčius nusikaltimo faktinius požymius, nebuvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, turėtų realią galimybę savo iniciatyva patikrinti kriminalinės

---

¹⁴³ Pastaba: apsaugos nuo nusikalstamo poveikio priemonės yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso ir kriminalinės žvalgybos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymo 7 straipsnyje, kuriame nurodoma, kad apsaugos nuo nusikalstamo poveikio priemonės yra šios: fizinė asmens ir jo turto apsauga; laikinas asmens perkėlimas į saugią vietą; specialaus režimo, pagal kurį teikiami duomenys apie asmenį iš valstybės ir žinybinių registrų bei informacinių sistemų, nustatymas; asmens gyvenamosios, darbo ar mokymosi vietos pakeitimas; asmens tapatybės ir biografijos duomenų pakeitimas; plastinės operacijos, keičiančios asmens išvaizdą, padarymas; šaunamojo ginklo, specialiųjų priemonių asmeniui išdavimas; finansinė parama.

¹⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-373-303/2015.

žvalgybos slaptųjų dalyvių saugumui ir (ar) kriminalinės žvalgybos subjekto teisėtiems interesams kilusias grėsmes, kurios buvo pagrindu nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti reikšmingus duomenis rinkti ne BPK numatyta tvarka pradėjus ikiteisminį tyrimą, o toliau vykdant kriminalinę žvalgybą.

Išvados

1. Kriminalinės žvalgybos veiksmai – tai KŽĮ įtvirtintos duomenų rinkimo priemonės, kuriomis siekiama išsiaiškinti nusikalstamas veikas, nustatyti ir (ar) rasti su tuo susijusius asmenis bei daiktus, įgyvendinti nusikalstamų veikų prevenciją ir užtikrinti kriminalinės žvalgybos subjektų vidaus saugumą. Tam, kad kriminalinės žvalgybos veiksmai atlikimo metu gauta informacija atitiktų BPK 20 straipsnio reikalavimus, tai yra, būtų pripažinta įrodymais baudžiamojoje byloje, veiksmai turi būti atlikti esant teisiniam bei faktiniam pagrindams, jie turi būti pagrįsti, proporcingi bei būtini konkrečiame baudžiamajame procese. Renkant duomenis minėtais veiksmais, yra svarbu išlaikyti teisingą pusiausvyrą tarp siekio išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo užtikrinimo.
2. Atsitiktinės informacijos panaudojimas įrodinėjimo procese yra aptartas plačioje LAT praktikoje, nurodančioje, jog informacija, apie kitą veiką, nei dėl kurios buvo sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmai bei veikoje dalyvavusius bendrininkus, gali būti pripažinta įrodymais baudžiamojoje byloje, kai naujai sužinota veika yra KŽĮ įtvirtinta kaip kriminalinės žvalgybos veiksmai pagrindas. Taip pat, kai minėta veika nors ir nėra įtvirtinta kriminalinės žvalgybos veiksmai pagrindu, tačiau jos pavojingumo lygis yra panašus įtvirtintosioms veikoms, kai slapti veiksmai buvo atlikti esant faktiniam ir teisiniam pagrindams ir tokių duomenų naudojimas teismo nagrinėjimo metu pripažįstamas proporcingu bei pagrįstu. Atsižvelgiant į išsamią minėtos problemos analizę teismų sprendimuose, konstatuotina, jog šiuo klausimu teisinis reguliavimas yra tinkamas.
3. Tam, kad prokuroro ar teisėjo sprendimas, kuriuo sankcionuoti kriminalinės žvalgybos veiksmai atitiktų teisėtumo reikalavimus, ir atitinkamai minėtų veiksmai atlikimo metu gauti duomenys būtų pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje, iš byloje esančių duomenų turi būti visų pirma neabejotinai aišku, jog pirminė informacija, kuria remtasi teikiant prašymus taikyti kriminalinės žvalgybos veiksmus, buvo pagrįsta. Antra – baudžiamojoje byloje turi būti nutarimo ar nutarties originalas, surašytas atsižvelgiant į konkrečius procesinius dokumentams keliamus reikalavimus ir trečia – toks sprendimas turi būti pagrįstas bei motyvuotas. Atsižvelgiant į tai, jog šių sąlygų nesilaikymas daro tiesioginę įtaką duomenų neteisėtumui, manau, kad teismas, nagrinėjantis baudžiamąją bylą, kurioje kaltinimas yra grindžiamas kriminalinės žvalgybos veiksmai atlikimo metu

gautais duomenimis, turėtų *ex officio* tikrinti šių veiksmų nutarimus ar nutartis grindžiančią informaciją bei kitus šiems sprendimams keliamus reikalavimus net ir tais atvejais, kai minėtus veiksmus sankcionavo apygardų teismų pirmininkai ar šių teismų Baudžiamųjų bylų skyrių pirmininkai, o LAT, šiuo klausimu, turėtų formuoti kategoriškesnę praktiką.

4. Nusikalstamos veikos imitavimo veiksmai gali būti atliekami tik prieš asmenį, apie kurio tikėtiną nusikalstamą veiką jau turima duomenų. Tokiais veiksmais gali būti tik „prisijungiamą“ prie dar nepasibaigusią nusikaltimų. Šiais veiksmais negali būti kurstoma padaryti nusikalstamą veiką, kurią asmuo tik rengė daryti ir tokius veiksmus nutraukė. Taip pat, tiek nusikalstamos veikos imitavimas, tiek ir kiti slapti kriminalinės žvalgybos veiksmai negali trukti neribotą laiką. Todėl įstatyme nustatytų nusikalstamos veikos imitavimo taikymo ribų nepaisymas ir netikslingas, neproporcingas bei nepagrįstas kriminalinės žvalgybos veiksmų terminas, KŽĮ pagrindu gautus duomenis, daro neteisėtais, o tai lemia negalėjimą juos pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje. Tuo tarpu formalūs duomenų rinkimo pažeidimai BPK 20 straipsnio prasme duomenis daro neteisėtais, tik jei tokie pažeidimai turėjo įtakos gautų duomenų patikimumui arba nepagrįstai suvaržė kaltinamojo teises.
5. KŽĮ pagrindu gauta informacija, panaudota vienoje baudžiamojoje byloje, gali būti naudojama ir kitoje baudžiamojoje byloje prokuroro nutarimu arba teisėjo nutartimi. Minėta informacija laikytina atitinkančia BPK 20 straipsnio reikalavimus, kai kito baudžiamojo proceso metu yra nagrinėjama veika, esanti KŽĮ numatytu kriminalinės žvalgybos veiksmų pagrindu. Tokia praktika, dėl minėtų veiksmų pagrindu esančių veikų pavojingumo laipsnio, laikytina teigiama. Pažymėtina, kad KŽĮ 5 straipsnio 7 dalyje numatyta kitokios informacijos panaudojimo galimybė teisės aktuose nėra tinkamai sureguliuota, todėl manau, kad teismai, nagrinėjantys baudžiamąją bylą, šią kitokią informaciją turėtų vertinti tik kaip kaltinamąjį charakterizuojančius duomenis.
6. Vienu metu vykdyti tiek kriminalinės žvalgybos, tiek ikiteisminį tyrimą konkretaus asmens atžvilgiu galima tik kai kriminalinės žvalgybos subjektai naudoja kriminalinės žvalgybos priemones, kuriomis nėra kėsiniama į privatų asmens gyvenimą, arba kai ikiteisminio tyrimo pradėjimas keltų pagrįstą grėsmę kriminalinės žvalgybos slaptųjų dalyvių saugumui ir (ar) kriminalinės žvalgybos subjekto teisėtiems interesams. Ši išimtis yra problemiška, nes sudaro praktinę galimybę teisėsaugos pareigūnams rinkti duomenis nepradėjus ikiteisminio tyrimo, o tai turi tiesioginę įtaką duomenų atitikimui arba neatitikimui BPK 20 straipsniui.

Todėl manau, kad baudžiamąją bylą nagrinėjantis teismas turėtų savo iniciatyva tikrinti minėtas grėsmes, buvusias pagrindu duomenis rinkti ne BPK numatyta tvarka pradėjus ikiteisminį tyrimą, o toliau vykdant kriminalinę žvalgybą. Tuo tarpu LAT šiuo klausimu turėtų formuoti teismų ir teisėsaugos institucijų praktiką.

Santrauka

Kriminalinės žvalgybos įstatymas yra vienas teisės aktų, kuriuo remiantis ikiteisminės institucijos renka duomenis apie galimas nusikalstamas veikas bei jas darančius asmenis. Iš teismų praktikos matyti, kad norint minėtų būdu gautus duomenis pripažinti įrodymais baudžiamojoje byloje, teismo bylos nagrinėjimo metu, neretai kyla klausimų dėl tokių duomenų teisėtumo

Atsižvelgiant į tai, tiriamajame mokslo darbe nagrinėjamos problemos, susijusios su kriminalinės žvalgybos metu gautų duomenų pripažinimu įrodymais baudžiamojoje byloje. Kartu analizuojant kriminalinės žvalgybos veiksmų sampratą, minėtų duomenų administravimo tvarką bei kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo santykį.

Mokslo darbą sudaro įžanga, dėstomoji dalis, kurią sudaro keturios atskiros struktūrinės dalys, išvados, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis bei literatūros sąrašas.

Pirmoji dalis yra skirta aptarti kriminalinės žvalgybos veiksmų sampratą bei teisėtumo reikalavimus, antroji – kriminalinės žvalgybos metu gautų duomenų administravimo tvarką, trečioji – atskleisti probleminius minėtų duomenų pripažinimo įrodymais aspektus ir ketvirtoji – nustatyti kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo santykį. Darbo pabaigoje yra pateikiamos išsamios išvados, atitinkančios tiriamajame mokslo darbe nagrinėtas problemas.

Summary

The criminal intelligence law is one of the laws according to which law enforcement authorities collect data on possible criminal acts and the persons making them. The case law suggests that declaring such data as evidence in criminal proceedings at the trial often raises questions about the legitimacy/legality of the data.

This study examines problems related with the acknowledgment of the criminal intelligence law data as evidence in criminal proceedings. The concept of criminal intelligence actions as well as administration rules of the above mentioned data and the relation between criminal intelligence investigation and pre-trial investigation are also analysed.

The study consists of introduction, main part that comprises four separate structural parts, findings, summaries in Lithuanian and English as well as the bibliography.

Literatūros sąrašas

Teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014;
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968. *Valstybės žinios*, 2000 Nr. 89-2741;
3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso ir kriminalinės žvalgybos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. I-1202;
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 37-1341;
5. Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. XI-2234;
6. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. IX-965;
7. Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. VIII-1443;
8. Įslaptintos informacijos administravimo taisyklės, patvirtintos 2014 m. spalio 28 d. nutarimu Nr. 1194. *Teisės aktų registras*, 2014, Nr. 15581.
9. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto atlikto parlamentinio tyrimo dėl kriminalinės žvalgybos metu gautos informacijos panaudojimo ir saugojimo išvados“. *Teisės aktų registras*, 2016, Nr. XII-2263;
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl kriminalinės žvalgybos subjektų sąrašo aptvirtinimo ir jų kriminalinės žvalgybos masto nustatymo“. *Valstybės žinios*, 2013, Nr. 16-780;
11. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl viešojo saugumo plėtros 2015-2025 metų programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2015, Nr. 7293;
12. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymas „Dėl baudžiamojo proceso dokumentų formų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2014, Nr. I-288;
13. Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro rekomendacijos „Dėl kriminalinės žvalgybos įstatymo, baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese“. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. I-383;

14. Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 10-15 straipsniuose nustatytų veiksmų koordinavimo ir teisėtumo kontrolės nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. I-374. *Teisės aktų registras*, 2012, Nr. 33-1614.

Specialioji Literatūra:

15. ANCELIS, Petras. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009;
16. ANCELIS, Petras. Baudžiamojo proceso vystymosi tendencijos po 2003 m. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso įsigaliojimo. *Jurisprudencija*, 2008, Nr. 6 (108);
17. ANCELIS, Petras. Įrodinėjimo teisinio reguliavimo įtaka užtikrinant proceso dalyvių teisės ikiteisminiame tyrime. *Jurisprudencija*, 2006, Nr. 11 (89);
18. ANCELIS, Petras. *Tyrimo veiksmai baudžiamajame procese: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011;
19. ANDREJEVAS, Vladimiras. Profesionalus operatyvinis tyrimas – ikiteisminio tyrimo garantas. Mykolo Romerio universitetas. Viešojo saugumo katedra. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka. Mokslinių straipsnių rinkinys, 2011, Nr. 6. P. 38. [Interaktyvu; žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.] prieiga per internetą <[https://www.mruni.eu/kpf_dokumentai/fakultetas/Leidiniai/MRU%20VSVT%20\(16\)%202016-06-22.pdf](https://www.mruni.eu/kpf_dokumentai/fakultetas/Leidiniai/MRU%20VSVT%20(16)%202016-06-22.pdf)>;
20. ARLAUSKAITĖ – RINKEVIČIENĖ, Ugnė. Įrodymų sampratos reglamentavimo Baudžiamojo proceso kodekse trūkumai. *Jurisprudencija*, 2007, Nr. 4 (94);
21. AŽUBALYTĖ, Rima. IR KITI. *Baudžiamojo proceso teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014;
22. BALČIŪNAS, Gediminas. *Slaptas sekimas. Teisinis reglamentavimas ir praktiniai aspektai*. Vilnius: Registrų centras, 2012;
23. BURDA, Ryšardas. Ikiteisminio tyrimo pradėjimas: dabartis ir perspektyva. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 49(41);
24. GODA, Gintaras.; KAZLAUSKAS, Marcelis.; KUCONIS, Pranas. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius, 2005;
25. GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, Nr. 78;
26. GODA, Gintaras. Nekaltumo prezumpcija: įtvirtinimas Lietuvos teisėje ir kai kurie turinio aspektai. *Teisė*, 2002, Nr. 44;

27. GODA, Gintaras. Nusikalstamos veikos imitacijos modelio kaip teisėto tyrimo veiksmo atskyrimas nuo draudžiamo provokavimo daryti nusikalstamą veiką. *Teisė*, 2009, Nr. 73;
28. GODA, Gintaras. Operatyvinės veiklos teisinio reguliavimo tendencijos ir perspektyvos. *Teisė*, 2006, Nr. 58;
29. GODA, Gintaras. IR KITI. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso komentaras. I tomas, bendroji dalis (1-98 straipsniai)*. Vilnius: Registrų centras, 2004;
30. GODA, Gintaras. Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese. Vilnius: *Registrų centras*, 2014;
31. JOVAIŠAS, Karolis. Kaltės įrodinėjimas baudžiamajame procese: problemos ir paradoksai. *Teisė*, 2012, Nr. 82;
32. JURKA, Raimundas. Nusikalstamą veiką imituojantys veiksmai: provokacijos formos. *Lietuvos advokatūra*, 2013 Nr. 1 (46);
33. JURKA, Raimundas. Provokacija kaip priemonė renkant įrodymus baudžiamojo byloje. *Jurisprudencija*, Nr. 2013, 20(1);
34. JURKA, Raimundas. Slaptųjų tyrimo veiksmų procesinės formos darnos aspektai. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. lapkričio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ejournals.vdu.lt/index.php/LawReview/article/view/1247>>;
35. KUJALIS, Pavelas. Baudžiamąją atsakomybę šalinančių aplinkybių samprata. *Jurisprudencija*, 2002, Nr. 34(26);
36. LOSIS, Egidijus. Baudžiamojo proceso prievartos priemonių samprata. *Jurisprudencija*, 2008, Nr. 6 (108);
37. MIŠEIKIS, Žilvinas. Ikiteisminio tyrimo pradėjimas kaip atskira baudžiamojo proceso stadija. *Jurisprudencija*, 2005, Nr. 67(59);
38. NELIUBŠIENĖ – ŽIBAITĖ, Rasa. Asmenų parodymų patikimumo probleminiai aspektai. *Jurisprudencija*, 2016, Nr. 23 (2);
39. PRAPIESTIS, Jonas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas baudžiamojoje teisėkūroje. *Teisė*, 2013, Nr. 88;
40. MERKEVIČIUS, Remigijus. Baudžiamajame procese atsitiktinai gautos faktinės informacijos panaudojimas kitame baudžiamajame procese (I). *Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui – 10 metų*. Vilnius: Registrų centras, 2011;
41. MERKEVIČIUS, Remigijus. Ikiteisminio tyrimo teisėjo teisė kontroliuoti žmogaus pripažinimą įtariamuju. *Teisė*, 2005, Nr. 57;
42. MERKEVIČIUS, Remigijus. Įtariamo (kaltinamo) asmens teisė į procesą per kuo trumpiausią laiką užtikrinimas. *Teisė*, 2011, Nr. 80;

43. MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos Generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, Nr. 88;
44. MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymas Lietuvos Respublikos Konstitucijos kontekste. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos dvidešimtmetis: patirtis ir iššūkiai*. Recenzuotų mokslinių straipsnių rinkinys. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedra, Lietuvos notarų rūmai. Vilnius: Lietuvos notarų rūmai, 2012;
45. MULEVIČIUS, Saulius.; PETROŠIUS, Darius. Etniniai moraliniai operatyvinės veiklos aspektai. *Jurisprudencija*, 2005, Nr. 76(68);
46. PONAMORIOVAS, Artūras. Slaptųjų tyrimo veiksmų panaudojimo baudžiamajame procese teisiniai reikalavimai bei žvalgybinių veiklų esmė. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/CHJDNDXU.DOC>>.
47. STUNGYS, Kęstutis. Įrodymų samprata Baudžiamojo proceso kodekso projekte. *Jurisprudencija*, 2000, Nr. 16 (8);
48. ŠIMKUS, Kęstutis. Nusikalstamos veikos imitacijos modelio ir slaptosios operacijos vieta operatyvinėje veikloje. *Jurisprudencija*, 2003, t. 42 (34);
49. TARASEVIČIUS, Petras. Esminės operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo reglamentavimo poįstatyminiais teisės aktais problemos. *Jurisprudencija*, 2005, Nr. 75(67);
50. TARASEVIČIUS, Petras. Operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 49 (41);
51. ZAKSAITĖ, Salomėja. Fikcijos baudžiamajame procese: tarp ontologinės „tikrovės“, teisėkūros ir teisės taikymo. *Jurisprudencija*, 2014, Nr. 21 (1);
52. ŽILINSKAS, Dainius. Policijos teisės prielaidos: operatyvinės veiklos teisinio reglamentavimo problema. *Jurisprudencija*, 2003, Nr. 49(41);

Teismų praktika:

53. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2012 m. liepos 31 d. sprendimas *Drakšas prieš Lietuvą* byloje, Nr. 36662/04. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://lrv-atstovas-ezt.lt/uploads/DRAKSAS_2012_sprendimas.pdf>;
54. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2010 m. gegužės 18 d. sprendimas *Kennedy prieš Jungtinę Karalystę* byloje, Nr. 26839/05. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. sausio 19 d.]. Prieiga per internetą:

- <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-98473&filename=001-98473.pdf>;
55. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2008 m. vasario 5 d. sprendimas *Ramanauskas prieš Lietuvą* byloje, Nr. 74420/01. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: http://lrv-atstovas-eztt.lt/uploads/RAMANAUSKAS_2008_DK_sprendimas.pdf;
56. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2005 m. gruodžio 15 d. sprendimas *Vanyan prieš Rusiją* byloje, Nr. 53203/99. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://ip-centre.ru/assets/files/cases/CASE-OF-VANYAN-v.-RUSSIA.pdf>;
57. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“;
58. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“;
59. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pataisos darbų kodekso 41 straipsnio 2 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“;
60. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 12 dalies, 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 11 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 198¹ straipsnio 1 bei 2 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos konstitucijai“;
61. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“;
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. sausio 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-8-788/2017;

63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. sausio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-51-507/2017;
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-424-696/2016;
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-390-895/2016;
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gruodžio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-422-303/2016;
67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. lapkričio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-393-697/2016;
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. spalio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-288-696/2016;
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. liepos 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-268-697/2016;
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. birželio 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-258-677/2016;
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. birželio mėn. 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-239-303/2016;
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gegužės 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-208-788/2016;
73. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. gegužės 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-198-693/2016;
74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo mėn. 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-97-976/2016;
75. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario mėn. 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-85-696/2016;
76. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-11-895/2016;
77. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. sausio mėn. 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2AT-18-693/2016;
78. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-414-303/2015;
79. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio mėn. 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-357-699/2015;

80. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. lapkričio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-266-942/2015;
81. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. lapkričio mėn. 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-464-699/2015;
82. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija 2015 m. spalio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-430-746/2015;
83. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. spalio mėn. 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-421-139/2015;
84. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-373-303/2015;
85. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija 2015 m. liepos 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-375-895/2015;
86. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio 25 d. Elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos kontrolės, jos fiksavimo ir kaupimo (Baudžiamojo proceso kodekso 154 straipsnis, Kriminalinės žvalgybos įstatymo 10 straipsnis) taikymo apžvalga. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.lat.lt/download/1273/bpk%20154%20str%20ir%20kzi%2010%20str%20apzvalga_isorinis.docx>;
87. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio mėn. 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-286-746/2015;
88. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. birželio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-303-699/2015;
89. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2015 m. birželio mėn. 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-94-895/2015;
90. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės mėn. 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-291-303/2015;
91. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-249-788/2015;
92. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 gegužės 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-238-139/2015;
93. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. kovo mėn. 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-168-139/2015;
94. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. vasario mėn. 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-15-699/2015;

95. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-499/2014;
96. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-435/2014;
97. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-332/2014;
98. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-302/2014;
99. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-194/2014;
100. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. Teismų praktikos nusikalstamų veikų, susijusių su neteisėtu disponavimu narkotinėmis, psichotropinėmis medžiagomis ar pirmos kategorijos šių medžiagų pirmtakais (prekursoriais) (BK 259–261, 263–264, 266 straipsniai) apžvalga. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą:
<http://www.lat.lt/download/1111/apzvalga_2013_m_disponav_nark_ir%20psichotrop_medz.docx>;
101. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. gruodžio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-549/2013;
102. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-596/2013;
103. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. lapkričio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-434/2013;
104. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. gegužės 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-246/2013;
105. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. balandžio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-190/2013;
106. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-109/2013;
107. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-89/2013;
108. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. sausio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-39/2013;

109. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. lapkričio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-557/2012;
110. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. lapkričio 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-530/2012;
111. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2012 m. spalio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-178/2012;
112. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 gegužės 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-262/2012;
113. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-510/2011;
114. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-508/2011;
115. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. spalio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-439/2011;
116. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. spalio mėn. 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-413/2011;
117. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. vasario 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-86/2011;
118. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. lapkričio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-504/2010;
119. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2010 m. spalio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-418/2010;
120. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. liepos 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-343/2010;
121. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-313/2010;
122. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. kovo 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-192/2010;
123. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. vasario 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-44/2010;
124. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 lapkričio 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-315/2009;
125. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2009 m. kovo 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-P-2/2009;

126. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2008 m. gruodžio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-P-6/2008;
127. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. gegužės 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-120/2008;
128. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2007 m. spalio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-412/2007;
129. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. birželio 28 d. Baudžiamojo proceso normų, reglamentuojančių įrodinėjimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga. Biuletenis „Teismų praktika“. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuleteniai/senos/nutartis.aspx?id=32350>;
130. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. sausio 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-32/2007;
131. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. spalio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-549/2006;

Kita praktinė medžiaga:

132. LIUTKEVIČIUS, Stanislovas. *Operatyvinės veiklos ir ikiteisminio tyrimo santykis: teoriniai ir praktiniai aspektai*. Pranešimas skaitytas konferencijoje – diskusijoje „Būti ar nebūti: Operatyvinės veiklos įstatymo vieta Lietuvos teisinėje sistemoje“. Vilnius, 2006. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=5272&p_d=56516&p_k=1>;
133. LIUTKEVIČIUS, Stanislovas. *Ikiteisminio tyrimo duomenų skelbtinumo teisiniai aspektai*. Pranešimas skaitytas 2005 m. kovo 25 d. forume „Kriminogeniškumas – viešoji informacija – teisinė valstybė“. Vilnius, 2005. [Interaktyvus; žiūrėta 2016 m. gruodžio 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/DE83KN7X5W.DOC>>;
134. ŠIMAŠIUS, Kęstutis. *Operatyvinės veiklos paskirties samprata bei jos bendrybės ir ypatybės ikiteisminio tyrimo objekto ir žvalgybos objekto atžvilgiu*. Pranešimas skaitytas konferencijoje – diskusijoje „Būti ar nebūti: Operatyvinės veiklos įstatymo vieta Lietuvos teisinėje sistemoje“. Vilnius, 2006. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 9 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/FGRRFCGH.DOC>>;
135. 2017 m. kovo 2 d. Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2016 m. ataskaita Nr. 17.9.-1308. [Interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2017/03/2016-m.-ataskaita-galutinis-2017-03-02.pdf>>.